

## **TEMA I. INTRODUCCIO: L'ANTIC REGIM**

L'antic regim era un *model social, econòmic i polític-institucional* que es donar sobretot als països europeus durant un període de temps que varia segons la font d'informació, per alguns historiadors era l'última forma del feudalisme, per altres es el període de temps en que el sistema feudal entra definitivament en crisi (XVIII-XIX) per tant la duració cronològica no es massa clara, si que ho es en canvi el període de la crisi degut a una sèrie de revolucions.

- Revolució Anglesa 1640-1688
- Revolució Americana, 1776
- Revolució Francesa, 1789

Totes aquestes revolucions atlàntiques son revolucions polítiques que volen destruir un marc polític absolutista, però aquest canvis polítics eren les conseqüències de canvis socials i econòmics, s'havien donat en aquest països motivats pel creixement del comerç tant interior com exterior i una millora de l'economia que van permetre que naixes la burgesia que no encaixava a l'antic regim.

L'antic regim era un sistema social, econòmic i polític-institucional que tenia com a eix fonamental la vertebració d'una estructura socio-econòmica fonamentada amb les relacions socials de caire vertical-estamental.

La societat de l'antic regim era una societat agrària , el principal sector de l'economia era el sector primari, la major part de la població vivia al cap hi havia poca activitat comercial, l'activitat comercial es concentrava a les ciutats.

Els gremis regulaven la activitat comercial a les ciutats. Els gremis estaven distribuïts en Mestres Oficials-Aprenents (que no cobraven). A cada ciutat hi havia un nombre de mestres definit i així es controlava la producció i es fixaven els preus.

Quan parlem de la societat de l'antic regim estem parlant d'una **societat estamental**.

Els estaments es dividien en tres:

- Noblesa,
- Clergat
- el tercer estat.

Dos eren privilegiats (noblesa i clergat), els privilegis eren principalment econòmics , jurídics, polític-institucional i socio-culturals.

**Econòmics**, els que mes tenien no tenen que pagar impostos,

**Jurídics**, el sistema jurídic de l'antic regim es fonamentava en la desigualtat, els homes no eren iguals davant de la llei, acostumaven a ser jutges, davant del mateix delictes no hi havia la mateixa pena. Arbitrarietat.

**Polítics**, els principals càrrecs polítics, administratius i jurídics estaven reservats als estaments privilegiats i

això volia dir que els que no estiguessin dins dels estaments privilegiats no podien arribar a aquest càrrecs.

Socio-culturals, els estaments privilegiats eren els que ocupaven els principals càrrecs de la societat, en qualsevol acte públic. La cultura estava controlada sobretot per ambients religiosos per tant, quan parlen del antic regim parlem d'una societat pràcticament analfabeta.

A la societat de l'antic regim era possible una mobilitat social però molt escassa. Els dos principals mètodes per canviar d'estatus socials eren la compra-venta de càrrecs ja que a l'antic regim es podien comprar, degut a que els càrrecs eren hereditaris i tenir un càrrec públic comportava l'ennobliment de la família, la segona manera era el matrimoni, si un membre de la burgesia es casava amb un noble tota la família s'ennoblia. Un noble podia perdre aquesta condició si treballava, ja que ells no podien treballar.

La societat es caracteritzava per l'**absolutisme** (Lluís XIV, l'estat soc jo) el monarca es elegit per Deu, es basava amb l'administració única i l'exercit del rei. El sistema de propietat era diferent a l'actual, l'antic regim la propietat no era igual que ara, un camperol podia ser propietari de la terra i tenir el domini útil de la terra, però la terra al mateix temps podia ser propietat d'una altre persona que cobrava una renda i existia els comunals, terres que eren de tot el poble i servien perquè els mes pobres poguessin subsistir.

#### Tipus de grups estamentals:

- noblesa toga/nova, ocupaven els principals càrrecs jurídics.
- petita noblesa, noblesa rural, malviviant de les rendes, ja que no podien treballar.
- alt clergat, bisbes, abats, canonges, aquest la majoria eren fills de la noblesa,
- petit clergat, mossens i frares,
- 3º estat: - burgesia, una part de l'élite burgesa que esperava ennoblir-se eren **rendistes**, no treballaven i vivien de rendes, l'altre part no estava integrada en el sistema com els comerciants i els artesans
- camperols, existien de dos tipus, el lliures que podien tenir terres o ser jornalers i els no lliures que eren serva.

Els **rendistes**, eren els estaments privilegiats, a nivell individual el principal rendista era el monarca ja que ell tenia una sèrie de territoris que estaven a la seva jurisdicció; per sota del monarca trobaríem a la noblesa antiga que tenien grans latifundis de la seva propietat; la noblesa de toga que ocupaven els principals càrrecs de la administració, càrrecs que eren hereditaris i que proporcionaven una sèrie d'ingressos als seus posseïdors; la noblesa provinciana (hidalgos) tenien unes rendes minúscules que li permetien sobreviure; l'alt clergat, tenia unes grans rendes que provenien de les propietats urbanes i rurals que tenia l'església, els membres de l'alt clergat provenien de la noblesa; el petit clergat aquests igual que la petita noblesa tenia unes rendes moderades; els rendistes burgesos eren l'elit urbana amb propietats urbanes i rurals que li permetien viure de rendes, dintre d'aquesta burgesia es trobaven els banquers (Fugger, Elser) que a través de préstecs a cases reials van arribar a ennoblir-se.

#### Tipus de rendes:

- **delme eclesiàstic**, consistien en que una desena part de tot el que es produïa al camp es devia pagar a l'església, renda molt considerable degut a que era una societat rural.
- **rendes de l'estat**, per la creació d'un estat es necessita una administració pública, un exercit e impostos per pagar tot això. (sistema fiscal)

– **rendes usuraria**, els jueus deixaven diners als camperols, l'església afirmava que els préstecs estaven prohibits a la bíblia, però el principal prestamista era l'església i cobraven el mes alts interessos a través de contractes de compra-venda.

– **rendes propietària**, els estaments privilegiats eren propietaris de grans extensions de terra que no cultivaven directament i que tenen llogades a pagesos a canvi d'una renda.

– **rendes senyorials**, els nobles tenien dret a una renda per estar en el seu territori.

En els grups **no rendistes** trobarem a la burgesia comercial que guanyava les seves rendes a través del treball, dins d'aquest grup sorgirà una nova manera de pensar que repercuteix en un moviment cultural **l'Il·lustració**, els il·lustrats pretenen reunir tot el coneixement de l'humanitat en una gran enciclopèdia, aquest il·lustrats comencen a posar en dubte coses assumides tradicionalment, posen en dubte el pensament únic, el dubte que començar a la cultura pot evolucionar cap el dubte polític.

Grups socials populars eren la major part del tercer estat (artesans, camperols, errants, esclaus,...) aquest grup podien ser més del 80% de la població i aquest més la burgesia eren els que pagaven una sèrie de rendes que possibilitaven que els estaments privilegiats tinguessin una vida de luxe i oci.

El riu Elba separava Europa, a l'Europa Oriental perdre la servitud, pagesos vinculats a la terra i pagaven als seus senyors amb treball, a l'Europa Occidental els serva son alliberats per ser pagesos lliures que no pagant amb el seu treball,, pagant les rendes amb diners i això genera un augment de l'activitat econòmica i que sorgeixin importants nuclis burgesos que seran els que començaran a posar en dubte l'estructura social de l'antic regim.

### ***La societat estamental i la seva crisi.***

Per entendre la situació política de l'antic regim, estem en una societat on existeixen els privilegis, on s'ocupen càrrecs per successió i on la llei no es igual per tothom per tant els càrrecs polítics, administratius, jurídics i militars estan reservats als estaments privilegiats i del exercici del poder a nivell estatal, la màxima autoritat es concentra en el monarca, no existia la divisió de poders i la sobirania e concentrava també en el monarca i això justifica la frase de Lluís XIV de l'estat soc jo, el monarca es la màxima autoritat jurídica i política, les principals uncions de Govern les feien els principals nobles o clergues de la cort, el que es nomenava com a valido com un primer ministre, els alts tribunals de justícia, els principals càrrecs administratius i militars estaven reservats als estaments privilegiats i cal tenir present que els nobles no podien ser ni torturats ni jutjats per un inferior i moltes vegades eren jutge i part, per tant la desigualtat jurídica quedava perfectament legitimada des de el poder en canvi la major part de la població no tenien drets polítics ni garanties de seguretat individual o col·lectives, ni possibilitat d'un judici just, la major part de l'estat tenia dret a pagar i callar.

En els estat senyorials existia una situació heretada de l'edat mitjana, una situació que permetia als propietaris dels senyorius (nobles i clergues) mantenir el control jurídic sobre els seus dominis i podien obtenir la sumissio política i judicial dels pagesos que rendien en aquest senyoriu, en un estat de l'antic regim la jurisdicció reial podia ocupar un terç del territori, la resta podien estar sota la jurisdicció d'un noble o de l'església, aquesta jurisdicció tenia dos nivells, en el primer nivell tenia la capacitat de condemnar a mort, gradualment la aniran cedint a la monarquia però en un procés molt gradual, el que no cedeixen es la capacitat d'establir l'ordre, els nobles dintre de la seva jurisdicció podien posar multes o detenir d'una manera arbitrària i aquesta capacitat els permetia controlar la població que vivia en el seu domini. A l'antic regim hi havia una gran dispersió de mecanismes de poder, Tenir un senyoriu significava ser noble i gaudir de tots els privilegis i a més tenir unes rendes per lloguer de propietat o pels monopolis, també tenien poder jurisdiccional. La situació era diferent a les dues Europes, a l'Europa Oriental va perdura la servitud, a l'Europa Occidental desapareix al segle XV.

**Remences** es una legislació d'origen consuetudinari, es a dir legislació per costum, es d'origen alemany, vol dir mals usos i eren de sis tipus:

- Rementia, l'adscripció a la gleba, el serv. era adscrit a la terra, si es venia la terra venien també al pagès.
- Intestia, el serv. que moria sense haver fet testament, una part dels seus bens passaven al senyor.
- Exortia, a els senyors els interessava que els servs tinguessin fills, el pagès que no podia tenir fills tenia que pagar un impost al senyor.
- Cugutia, si la dona del pagès fos adúltera el serv. tenia que pagar un impost.
- Firma d'espoli, si el pagès havia d'hipotecar els seus bens tenia que pagar a l'amo.
- Arsina, si a un serv. se li cremaven les seves propietats, també tenia que pagar a l'amo.

**Consuetuds iniques**, eren mes importants que els mals usos, hi havien de tres tipus:

- Ius Maletractandi, el senyor tenia dret a maltractar als seus servs i les lleis li permetien,
- didatge, dret a dida, donar el aliment al fill d'un altre, els nobles tenien la potestat de que una serva amamantes al seu fill, el fill del noble tenia preferència.
- Ius primae noctis, establia que el senyor tenia dret a passar la primera nit amb totes les serves que es casessin en els seus dominis.

Totes aquestes normes estaven legislades però si el senyor volia les podia canviar per un impost. La dissolució del regim senyorial no es donar al mateix temps a tot arreu, així trobem que el primer lloc on aquest sistema es posar en dubte es a Anglaterra amb les Revolucions Parlamentaries de 1640–1688, la nord-americana de 1776 i la francesa de 1789.

### – Revolució anglesa –

Per compondre les revolucions de 1640 a Anglaterra hi ha que tenir en compte que hi havia una llarga tradició de parlamentarisme a l'antic regim, no s'ha de confondre amb el Parlament lliberal, la legislació anglesa comença al segle XIII amb la Carta Magna constitució atorgada pel Rei. Llarga tradició de Corts Estamentals, la societat anglesa era una societat que canviava, apareixien nous grups socials com una burgesia comercial molt activa, començava a sorgir en el camp uns grups de terratinents gentry que intentava obtenir els màxims rendiments a les seves explotacions i també existia una noblesa que intentava adaptar-se als canvis.

Al 1640 començar una revolució, també a Catalunya, Portugal, Nàpols, Rússia, es produeix un enfrontament entre els partidaris del parlamentarisme de l'antic regim i els partidaris del absolutisme, en el cas d'Anglaterra per una banda trobem al monarca Carles I, i per altre al Diputat Oliver Cronwell (1599–1658) el monarca volia que Anglaterra evoluciones cap l'absolutisme però una part de la societat anglesa que no estava d'acord amb les tesis absolutistes, existien discrepàncies religioses, ens trobem en dos bandes enfrontades que acabaren enfrontant-se en una guerra civil. En un primer moment les tropes de Carles I porten l'iniciativa guanyant a tots els rebels, Cronwell es dona conte que els ciutadans no poden lluitar contra un exercit professional i guanyar-lo, es retira a les muntanyes amb el suport de la burgesia comercial i crea el Newmodel Arm i aquest exercit li permet guanyar la guerra al 1645, els seguidors de Cronwell negocien amb el monarca, no volen acabar amb la monarquia sinó que desitjant que el monarca accepti les seves condicions el monarca sembla que accepta, però es per conspirar contra els guanyadors i quan intentar fugir es detingut i executat.

Una vegada executat Carles I, Cronwell estableix la dictadura personal i la República i converteix Anglaterra en un estat de propietaris, la república no va sobreviure a la mort de Cronwell.

Amb la seva mort es reinstaura la Dinastia dels Stuarts, aquest intenten tornar a implantar el sistema polític-constitucional de l'absolutisme. El Parlament insta la revolució de 1688 coneguda com la revolució la gloriosa el Parlament expulsa al monarca i ofereix la corona a Guillen d'Orange a condició que acceptes el sistema parlamentari. El resultat de les dècades van provocar canvis econòmics i polítics:

– **canvis econòmics**, la revolució del segle XVII va impulsar un canvi en la propietat de la terra, ja que s'abandona el comunisme de l'antic regim i es substitueix per l'individualisme agrari. Les revolucions del segle XVII van suposar el triomf del mercat sobre la societat, es concentra la terra en poques mans i els petits camperols i jornalers es veuen obligats a deixar la terra i emigrar a les ciutats on es converteixen en ma d'obra barata, es creava una oligarquia agrària que acumulava capitals pel procés d'industrialització. Canvis en el terreny comercial e industrial, el Govern angles a partir del segle XVII guia amb gran manera la seva política exterior per intentar beneficiar els interessos del seu comerç, l'importància del comerç es palesa en la legislació, i en l'aprovació de lleis com les actes de navegació Navigation Acts que estableixen que les colònies angleses únicament podien comerciar amb la metròpolis, per potencia els interessos comercials els anglesos entraran en guerra amb Holanda, principal rival amb les rutes comercials, els anglesos també van participar amb la Guerra de Secessió Espanyola (1707–1711) i es van quedar Gibraltar i Menorca.

Mai els interessos comercials havien tingut tant de pes per a la societat anglesa. Les revolucions del segle XVII van provocar canvis en les estructures agràries, comercial i fiscal. El sistema fiscal que afavoria les exportacions de productes manufacturats, l'entrada de matèries primeres, una política fiscal que potenciava l'industrialització d'Anglaterra.

Es produeixen **canvis financers** a partir del segle XVII, es desenvolupa un sistema financer a Anglaterra centralitzat i dinàmic, a l'any 1694 es crea el Banc d'Anglaterra i la Borsa de Londres adquireix una gran importància, aquest sistema financer va ser important per poder acumular capital pel sistema d'industrialització angles.

– **Canvis polítics**: el principal canvi polític que sorgeix com a conseqüència de les revolucions es que Anglaterra es destrueix l'absolutisme i triomfa el Parlamentarisme no democràtic, es tendeix a l'unificació legal a Anglaterra i per tant, a la desaparició dels senyorius, per primera vegada es comença a defensar els drets individuals amb la promulgació de la llei habeas corpus que volia evitar les detencions arbitràries, comença a formar-se la Gran Bretanya amb l'annexió de Gales i Escòcia; hi han canvis importants en l'estructura institucional angles es converteix en el paradigma de monarquia parlamentària, el monarca continua conservant un gran poder però no absolut, era un poder real. Com principal poder era el poder legislatiu que a Anglaterra es bicamaral format per la Cambra dels Comuns i la Cambra dels Lords, l'elecció dels membres de la Cambra dels Comuns es feia a través del sufragi censurat i per circumscripcions territorials, les eleccions no abastaven tot el territori sinó que es feien per circumscripcions concretes, aquesta divisió electoral be del segle XVIII i no es va modificar fins un segle i mig després.

Ens trobem amb el Burges Podrits que eren zones despoblades però que continuaven envien representants al Parlament però representaven a poca gent, en canvi, a les zones industrials no tenien o en tenien molts pocs de representants al Parlament. Van existir dues grans modificacions electorals, la primera a 1832 i la segona 1867 que en el sufragi censurat s'amplia el nombre de homes que poden votar i s'eliminaven els burges podrits.

Les Cambres del Comuns controlava al Govern i es dedicava a legislar i la Cambra dels Lords es dedicava a controlar la legislació de la Cambra dels Comuns, aquest no eren elegits per ningú, es van anar ampliant i una part era elegida pel poble i l'altre era vitalícia.

– **Revolució americana** –

A Amèrica no es consolida l'estructura política-social de l'antic regim, els anglesos envien colons a nord-americà a partir del segle XVI que s'instal·lant al llarg de la costa est dels actuals Estats Units i amb el temps estableixen tretze colònies britàniques a nord-americà. Eren dissidents religiosos, presos, pobres, l'objectiu que cercaven era un objectiu clar aconseguir terres ja que no tenien cap valor i poder aconseguir més llibertat i pagar menys impostos que a la metròpolis.

No solament els anglesos volien els Estats Units, sinó que també hi havien colònies franceses, espanyoles i tots volien conquerir el Far West, al segle XVIII aquestes colònies es consoliden, entre 1700-1775 la població es multiplica per deu i comença a desenvolupar-se una sèrie d'interessos econòmics i polítics que portaven a tensions amb la metròpolis. Havia sorgit una xarxa de ciutats importants que havien desenvolupat una sèrie de comerç e indústries sense comerciar amb la metròpolis. Dintre de les tretze colònies, les de la part nord eren comercials e industrials i les de la part sud existien grans plantacions cultivades per mà d'obra esclava que produïen una altíssima producció. L'expansió cap al Far West mantenia els preus de la terra a uns nivells baixos, tendia a allunyar-se d'una metròpolis que tot i ser el país més lliberal d'Europa volia obtenir algun rendiment de les colònies americanes. Tant els francesos com els anglesos estaven interessats per ocupar el mateix territori, això va donar pas a la Guerra del Set anys (1757-1763) que acabaren guanyant els anglesos que ocupen Canadà i per tant tenen la possibilitat d'expandir-se cap l'oest, però aquesta victòria va començar a provocar tensions entre les autoritats angleses i els colons, ja que les guerres no eren barates, eren exercits professionals, els primers impostos que la metròpolis posa a les colònies son al segle XVII degut al cost de la guerra.

La primera postura que pren el Govern es establir la línia de la proclama, línia imaginària a la Cordillera de los Apalatxes, tots els territoris per colonitzar a partir d'aquesta línia no eren dels colons sinó del monarca que establia la millor manera de explotar-los, aquesta mesura no agrada als colons. Després de la guerra es creu un impost sobre els segells (stamp act) però davant de les pressions decideixen suprimir-lo i substituir-lo per d'altres (vidre, paper, plom, te,...) tornen a protestar i la metròpolis retira tots els impostos menys l'impost sobre el te. Els nord-americans no volien pagar l'impost sobre el te que va generar el primer incident que portarà a la Guerra d'Independència, però mentre a nord-americà anava sorgint una ideologia que dos assumida per les tretze colònies que eren molts diferents entre si, aquesta ideologia la fonamentaven personatges com T.Paine, B.Franklin, T.Jefferson que formularien les Tesis del Nacionalisme Nord-americà. Els seus arguments eren senzills, defensaven que la societat nord-americana era diferent de l'europea que era caduca i decadent, la societat nord-americana seria una nova societat fomentada en la llibertat ja que eren pensadors lliberals, també eren diferents de la societat dels indis, societat de bàrbars, aquest pensadors es consideraven anglesos, no volien l'independencia sinó volien que la metròpolis els garantís les llibertats que havien gaudit fins aquells moments. Van haver diferents incidents que van fer que el discurs lliberal es convertís en un discurs independentista. Els primers incidents es van produir a Boston, quan varen arribar un parell de vaixells plens de te, però les autoritats angleses van aprofitar l'incident per aplicar un càstig exemplar per Boston, que comportava el tancament del port. Aquestes sancions van servir als patriotes americans per organitzar-se i es van reunir en el primer Congrés Continental de Philadelphia de 1774, les tretze colònies angleses hi van enviar representats i en aquesta reunió els colons van decidir intentar pressionar a la metròpolis perquè reconegués la seva autonomia, van acordar que cap de les colònies tindria relacions comercials amb la metròpolis fins que s'aixequés el bloqueig de Boston i fins que Londres reconegués a les colònies la situació legal prèvia al 1763. S'anaven formen dues bandes que en lloc d'arribar a un consens s'arriba a un enfrontament armat. El primer enfrontament fou a l'abril de 1775, per una banda hi havia els colons sense exercit i sense fiscalitat comuna que permetés impulsar un exercit de mercenaris que hi anés a la guerra, ni tants sols tota la població estava a favor de l'independencia i durant els primers anys de guerra no tenien un comandament centralitzat. El segon Congrés va elegir com a cap de les tropes insurrectes a G.Washington, en canvi, s'enfrontaven a l'imperi més potent d'Europa, a la primera potencia europea, a la millor marina del moment i que va llogar 17.000 mercenaris alemanys amb el suport de la població i el suport de les diverses tribus índies.

Al principi de la guerra les tropes angleses portaven l'iniciativa i guanyen quasi totes les batalles, les derrotes

can radicalitzar el discurs dels colons que lluitaven per l'independència. El **4 de Juliol de 1776** proclamen la **declaració d'independència** que redacta T. Jefferson, per primera vegada es formulen per escrit els drets de l'home treze anys abans de la Revolució Francesa. Defensava tres drets:

- tots els homes tenen dret a la vida,
- a la llibertat,
- i a cercar la felicitat.

A partir d'aquest moment les colònies comencen a comportar-se com estats sobirans redactant constitucions pròpies. Aquestes constitucions tenen fonamentalment tres punts en comú:

- garantir la divisió de poders,
- garantir l'electivitat de tots els càrrecs (sobirania popular),
- garantir la llibertat de culte.

El que possibilita que la guerra d'independència del Estat Unit comenci a ser favorable pels independentistes es l'ajuda que reben de l'exterior, des de 1778 comencen a rebre armes i voluntaris, la situació militar canvia radicalment i els independentistes comencen a aconseguir victòries com la de 1781 amb la conquesta de Yorktown, però la guerra continuarà fins 1783 moment en que es signa la pau a Versalles i sorgeix una sèrie de conseqüències pels implicats a la guerra:.

Anglaterra pateix primera derrota des de el segle XV (amb la Guerra del Cent Anys) i reconeix l'independència de les colònies angleses a nord-americà, que constitueixen tretze estats independents, però es queda amb Canadà on emigraran els lleials, cedeixen territoris a França i a Espanya.

França aconsegueix les illes de Tobago i Sta. Lucia i la colònia africana de Senegal;

Espanya recupera l'illa de Menorca i rep com a recompensa l'estat de Florida i Hondures.

Les conseqüències per França es que en gran part havia finançat la guerra, augmenten el seu dèficit i deute públic, però a més molts voluntaris francesos van lluitar a Amèrica i aquest voluntaris de la llibertat van tornar a França defensant unes idees liberals, comandats per Laffayet.

Les conseqüències per Espanya son que en aquell moment aconsegueix recuperar la categoria de superpotència, engrandeix el seu impero però les finances son un desastre i l'exemple de les colònies angleses era assumible per tot l'imperi espanyol a Amèrica.

Aquest tretze estats independents podien haver optat per diferents solucions: federar-se (unió puntual) o confederar-se (unió per sempre), durant un període de temps 1783–1787 discuteixen sobre la millor manera d'organitzar-se. A 1787 els representants dels diferents estats es reuneixen en una convenció, a l'assemblea constituïent de Philadelphia, hi havia diferents tendències, però quasi tots eren partidaris que les colònies s'unissin ja que tenien problemes comuns:

- pagar el deute generat per la guerra
- expandir-se cap l'oest, volien enviar els seus excedents de població a la conquesta de l'oest.

La millor solució era federar-se, però no tots estaven d'acord en el model de federació:

- poder central federal: A.Hamilton, J.Adams, G.Washington.
- amplis poders per les colònies i poc per la federació: T.Jefferson.
- postura conciliadora: B.Franklin.

Però finalment es van posar d'acord en redactar una constitució, la primera constitució escrita redactada a 1787 però no entra en vigor fins l'any 1789.

Característiques principals:

- adopció d'una claríssima divisió de poders,
- establia que serien República Federal Presidencial, el poder executiu esta en mans del President, el cap d'estat i cap de Govern alhora, elegit pel poble e independent del poder legislatiu. Poder legislatiu format per dues cameres: Cambra de Representants, que elabora les lleis i un Senat, no equiparable a la Cambra dels Lords anglesos sinó un òrgan de representació territorial. Poder judicial, tots els estats tenen la seva pròpia estructura jurídica però l'organisme que es cordin es el Tribunal Suprem, integrat per nou jutjats nomenats pel Congrés i presentats al President del Estats Unit, es un càrrec de gran importància i de caràcter vitalici. El poder federal te competències en l'exercit, la moneda, el comerç exterior, la resta de matèries son competència dels estats de la federació.

La constitució de 1787 encara es vigent avui.

### – **REVOLUCIÓ FRANCESA** –

La revolució francesa es important perquè durant molt temps va ser considerada com el fet que comportar la ruptura entre la societat de l'antic regim i la nova societat liberal, es una gran revolució politico-lliberal, al liberalisme a Europa no `hagués consolidat a temps. La revolució francesa es va convertir en un model de canvi, revolucionar la societat que va ser idealitzar per progressistes europeus.

#### **Antecedents:**

França en el període previ a la revolució, l'absolutisme es trobava en crisi perquè el principal problema de l'absolutisme francès era l'economia, l'estat gastava mes de ho que ingressava, hi havia un gran dèficit.

A finals dels segle XVIII hi vivien uns 23 milions de persones dels quals el 2'5% (575.000) eren nobles de tots els tipus, el 2% (460.000) eren membres del clergat i la resta uns 22 milions eren membres del tercer estat, dels quals la gran majoria eren camperols, però resulta que els impostos els pagava solament el tercer estat però això genera una sèrie de problemes, l'hisenda francesa ja no podia obtenir mes impostos del tercer estat perquè els impostos sobre el consum, la contribució territorial i els impostos que pagaven als seus senyors comportaven un preu fiscal d'un 70% i sobrevivien amb el altre 30% restant, Contra aquest model d'estat s'enfrontaven els il·lustrats Montesquieu, Rosseau, Diderot, D'Alambert que pensaven que a traves de la ciència i la millora dels coneixements podrien millorar la societat però a mesura que estudiaven es van donar conte que coses que tenien per veritats absolutes eren mentides i van començar a posar amb dubte les creences de l'església que sustentava l'antic regim, Diderot, D'Alambert es declaraven ateus.

També una part de la burgesia que tenien poder econòmic i no li servia per tenir poder polític, tampoc estaven d'acord una part substancial de la noblesa francesa, i la revolució francesa s'inicia per la pressió d'aquest nobles, ja que un part volia aprofitar la crisi del sistema absolutista per recuperar els privilegis que havien perdut amb benefici de la monarquia i obligaran al monarca a convocar el Parlament o Estats Generals.

Aquest **procés revolucionari** s'inicia durant el regnat de Lluís XVI (1774–1792) el principal problema que tenien era econòmic, la principal cartera era la d'hisenda dos dels seus principals membres R.J. Turgot (1175). J. Necker (1781) aquest ministres eren lliberals volien establir el liberalisme econòmic sense modificar l'absolutisme polític.

Els privilegiats es negaven a pagar i ja que tenien mitjans per pressionar al rei que va destituir a Turgot i Necker es va trobar en el problema de haver de finançar la revolució americana sense poder augmentar els impostos, va solventar el problema demanant préstecs i augmenten el dèficit públic. Per intentar aconseguir una reforma en el sistema fiscal va pensar que podia publicar el pressupost de l'estat que eren secrets i els presentar com a comptes presentats al monarca, els francesos es van assabentar que el 10% dels impostos es gastaven en el manteniment de la Cort de Versalles, es demostrar que una part substancial dels ingressos no anaven a tornar el deute sinó a pagar els interessos. A 1781 la situació a França era molt greu però s'empitjora durant al 1789.

A l'any 1783 van començar a tornar a França els voluntaris que havien lluitat a la revolució americana i formaren un partit patriota, tenien com a dirigents Laffayet, Mirabeau, Felip d'Orleans, Tallerland, Sieyes.

Felip D'Orleans donava suport als revolucionaris que no hagués tingut cap mirament a ser monarca constitucional de França. Tallerland i Sieyes son dos polítics a recordar ja que son el exemple de polític modern i participant activament a l'inici de la revolució francesa des de 1785 1815 a la restauració dels Borbons, el primer ministre serra Tallerland.

La situació econòmica de França era critica perquè al 1786 signaran un tractat comercial amb Anglaterra que possibilitava l'entrada de productes industrials anglesos al mercat francès, l'industria francesa no podia competir amb els productes anglesos i aquest tractat perjudicava a la societat francesa. Entre 1786–88 van ser anys de males collites, tot plegat va fer possible que a 1788 l'estat francès declares la fallida, davant d'aquesta situació Lluís XVI tornar a nomenar ministre de finances a Necker, l'única manera de sortir-se es que els privilegiats paguessin impostos a la qual cosa es negaren i obliguen al monarca a convocar els Estats Generals, eren les Corts Estamentals i feia gairebé un segle i mig que no eren convocades.

El funcionament del Parlament de l'antic regim es feia per votació estamental, tenien un vot per estament. Els problemes que es discuteixen son els mateixos però en locals diferents, s'havien d'elegir representants del Estats Generals al maig de 1789 i aleshores comencen a formular-se una sèrie de critiques a l'absolutisme, els ciutadans podien fer arribar les seves queixes a traves d'un quadern de queixes.

Durant aquesta campanya l'abat Sieyes va escriure un Upuscle on l'abat reclamava la participació política dels membres del tercer estat. A mes els patriotes presionaven a Necker perquè augmentes el numero de delegats del tercer estat i Necker consegueix dobla el nombre de representants, però això no importava als nobles i el clergat perquè en definitiva cada estament tenia un vot per ho qual el tercer estat tindria un vot i els privilegiats dos. En el moment que s'havien de reunir els Estats Generals els representants del tercer estat no accepten el funcionament que havien tingut els Estats Generals i fan dues propostes:

- que tots els representants es reuneixin en una única sala,
- que totes les votacions siguin nominals perquè així ells tindrien mes vots.

En un primer moment el monarca i els privilegiats estaven d'acord en acceptar les propostes i fins al punt que quan van a reunir-se es troben el local tancat i es reuneixen en el joc de la pilota, el 16 de juny s'autoanomenan Assemblée Nacional, els representants del tercer estat juren que no es dissoldran dins que França tingui una constitució però el que estan units son els representants del tercer estat en un primer moment tenien poques possibilitats de triomfar perquè ni el monarca ni els privilegiats estaven disposats a cedir, però el 9 de Juliol l'assemblea nacional es transforma en Assembla Constituient perquè els representants

d'altres estaments havien acceptat les condicions del tercer estat perquè el poble de Paris els donava suport i dissoldre els representats del tercer estat suposaria una insurrecció. Al 14 de Juliol de 1789 la presa de la Bastilla, on es trobaven presos polítics, la Bastilla simbolitza la capacitat d'arbitrarietat de l'absolutisme, els presos no havien estat jutjats, únicament no estaven d'acord amb l'absolutisme, el poble se'n va a la Bastilla a buscar armes i els guàrdies els reben a sang i foc, no sobreviu cap dels guàrdies. A partir del 14 de Juliol es comencen a perdre molt seriosament les demandes del tercer estat. Les milícies populars es converteixen en guàrdies nacionals dirigits per Laffayett.

Al mateix temps d'aquesta revolució institucional i de manera paral·lela s'estaven produint dues revolucions més:

- a les ciutats on els revolucionaris ocupaven els ajuntaments, estableixen comunes (ajuntament amb capacitat política i administrativa)
- en el camp ja que la major part de la població eren pagesos, comencen a circular rumors de que els nobles s'estaven organitzant per acabar amb l'assemblea nacional i així restablir l'absolutisme i castigar als revolucionaris, molts pagesos tenen por d'aquesta reacció i assalten les cases dels senyors per impedir la restauració del sistema, es cremen castells per destruir els títols de propietat de la terra, perquè si es destrueixen no es pot demostrar que les terres no eren seves, quan arriben a Paris les notícies dels aldarulls l'assemblea comença una sèrie de mesures legislatives molt revolucionaries. Així, el 4 de agost de 1789 s'aprova l'abolició del regim feudal i el 26 d'agost s'aprova una de les lleis més importants la **Declaració dels Drets de l'Home i del Ciutadà** aquestes lleis volien tranquil·litzar als pagesos i als moviments comunals de les ciutats, l'abolició del regim feudal era el fi real de l'antic regim. Estableix que tots els homes son lliures, han de ser tractats de la mateixa manera per la justícia i tenen dret a la propietat privada, tenen dret a la resistència contra l'opressió de l'estat perquè aquestes lleis fossin vigents necessitaven que el rei les aproves, però aquest no estava d'acord. Lluís XVI signa aquest decret al Octubre de 1789, hi ha una manifestació que va a veure al monarca i li fan saber que els súbdits estarien contents de que firmes el decret.

Diferents grups polítics dins l'assemblea Constituent:

- Dreta: defensaven l'absolutisme,
- Centre: monarquia parlamentaria = patriotes,
- Esquerra: formada pels jacobins.

Aquesta assemblea es va trobar amb dos problemes molt importants, a algú se li va acudir un solució per el principal problema de l'estat francès, el financer, nacionalitzar els bens de l'església i vendre'ls a petits camperols per això van elaborar la Constitució civil del Clergat que convertia al clergat amb un mena de funcionari de l'estat francès ja que aquest es comprometia a mantenir-los, però al Vaticà no li va agradar l'idea, començaren a tenir greus problemes amb una part de l'església catòlica, amb un importantíssim suport popular.

L'altre problema era que el monarca no acceptava la monarquia parlamentaria, al juny de 1791 el rei i tota la família reial intentant fugir de França, a la frontera son descoberts i obligats a tornar a Paris, a partir d'aquest moment els revolucionaris no poden confiar en el monarca, que gairebé es un presoner i aprova la primera Constitució Francesa de 1791, que converteix a França en una monarquia parlamentari que seguia l'exemple de l'estat angles i on el principal poder era el poder legislatiu i es converteix en un exemple per a tots els lliberals europeus, també es van aprovar altres lleis. La Llei de Chapelier l qual impossibilita la sindicació dels obrers, una vegada s'aprova la constitució l'assemblea Constituent ja ha complert el seu objectiu i es dissolt, es convoquen eleccions i es forma una assemblea legislativa (1791–92) i desapareixen els representants de l'absolutisme que emigren de França cap Espanya, Alemanya, Rusia,.... L'assemblea legislativa era diferent a

la assemblea constitutiva, que la formaven:

– Dreta: favillants, Barnave

girondins, Roland 246 membres

– Centre: 365 membres

– Esquerra: jacobins, Robespierre – Danton

cordeliers, Marat – Hebert 136 membres

A mes a mes, a l'abril de 1792 les potencies absolutistes invaeixen França i Comença una insurrecció per part dels partidaris de l'absolutisme i la cosa es complica pels revolucionaris al juliol de 1792 les tropes absolutistes arriben a les proximitats de París, els revolucionaris van rebre un manifest de que si li passes algun cosa a Lluís XVI quan els soldats absolutistes entressin a París es revenjarien, es en aquest moment quan a París semblava que la guerra estava perduda pels revolucionaris la guerra canvia radicalment, els absolutistes envien soldats professionals, els revolucionaris utilitzen a la població que lluita per uns ideals, els revolucionaris comencen a guanyar batalles i grups d'incontrolats assalten les presons plenes de reaccionaris i els comencen a executar, després de tot això els membres de l'assemblea proclamen la república i l'assemblea es transforma en Convenció (1792–95) per elaborar una Constitució Republicana, aquesta convenció va tenir tres tendències polítiques diferents:

**Convenció girondina**, període en que manen els girondins elegits pel departament de la Geronda, liberals que volien imposar l'economia de mercat i descentralitzar l'estat francès i s'enfrontaven a la oposició del Jacobins, en aquest període la guerra amb les potencies absolutistes continua i serà durant el mandat dels girondins quan la convenció francesa discuteix que s'ha de fer amb el monarca, que els jutgen els parlamentaris. Hi ha dos bandes el que volen executar al monarca i els que no, però a finals de 1792 decideixen executar al monarca, ja que era un traïdor, havia ajudat a les potencies absolutistes, els que no volien executar-lo argumentaven que si s'executava al monarca no hi hauria possibilitat d'arribar a un acord amb les potencies absolutistes que envoltaven França. Se l'executa a la Pza. Concòrdia de París mitjançant la Guillotina. En troben que tot i que estaven elaborant una constitució de caire democràtic per les dificultats externes e internes els revolucionaris opten per suprimir els drets individuals i deixar de banda la legalitat vigent. Alhora que comença a actuar el Comitè de Salvació Pública que després serà el Comitè de Salut Pública.

En aquest moment comencen a prendre l'iniciativa els jacobins que seran qui des de 1793 dirigiran la convenció i els jacobins van arribar a controlar la convenció gràcies a un cop d'estat, eren partidaris d'implantar un sistema democràtic, respectaven la propietat privada des de la seva perspectiva en funció de la seva funció social., eren partidaris de controlar el mercat a través de la taxació dels aliments de primera necessitat, eren centralistes volien centrar l'estat en una administració forta i un sistema polític que depengués de la capital, impulsaren un repartiment equitatiu de les terres que havien expropiat a l'església, però sobretot per guanyar la guerra aplicaven el terror.

Durant aquest període les llibertats desapareixerien i el Comitè de Salut Pública es converteix en un Tribunal Sumaríssim, pot dictar la pena de mort sense possibilitat d'apel·lació. Aquest es el moment en que la guillotina era el principal espectacle, s'executa a nobles, capellans que s'havien negat a signar, militar contra-revolucionaris enemics polítics dels Jacobins.

El principal dirigent dels Jacobins no va viure gaires anys, el primer en morir va ser Marat, el més radical. Els tribunals de Salut Pública van tenir una bona part en el guany de la guerra tant a nivell intern solucionant insurrecció interna i la presó dels partidaris absolutistes. Una vegada guanyada la guerra quedaven molts dirigents que volien quedar com a salvadors de l'estat.

En aquell moment Robespierre, més conegut com el Pur era l'únic revolucionari que s'el podia acusar de cap corrupció econòmica i va impulsar la depuració dels principals dirigents jacobins. Primer va fer jutjar a l'esquerra, acusant-los de que el seu radicalisme era contra-revolucionari, van ser jutjats i executats. Després va acabar amb la dreta. Al 1794 l'únic dirigent era Robespierre que pensava que es podia convertir en el cap de la revolució francesa, però també va aconseguir se executat, una vegada els jacobins han expulsat als enemics de la revolució i s'han enfrontat entre ells, la major part dels dispersats que eren centristes van decidir tornar a la normalitat i acabar amb el radicalisme del jacobins i Robespierre.

Al 1794 comença la darrera etapa de la Convenció, la **termidoriana**, i amb la mort de Robespierre es tornen a imposar les mesures liberals i s'acaba amb totes les mesures democràtiques dels jacobins i s'inicia un període que finalitzarà amb la arribada al poder de Napoleon Bonaparte.

**La revolució francesa no va ser un procés lineal perquè en un primer moment tenen l'iniciativa els lliberals moderats que volien convertir França en la Monarquia Parlamentaria, però els problemes interns com la resistència de l'absolutisme o l'actitud del propi monarca i problemes extern com l'invasió de les potències europees porten a la radicalització de la revolució i arribarà la primera república i el Terror, els Jacobins coneixen consolidar els canvis revolucionaris i els radicals es destrueixen entre ells i quan s'han destruït tornen al poder els lliberals moderats que permetran que arribi al poder un jove general d'origen cors anomenat Napoleo Bonapart que establí la contra-revolució a l'interior de França, al 1804 s'auto-corona emperador i es comporta com un monarca més però els seus exercits que conqueriran la major part d'Europa estenen els principis revolucionaris, amb les tropes napoleòniques es difondran les tesis lliberals, el codi civil napoleònic i una concepció del regim i d'un sistema diferent.**

L'imperi de Napoleo arriba al seu moment d'esplendor a l'any 1812, en aquest any l'imperi napoleònic tenia 152 departaments o províncies on hi vivien 50 milions de persones, a tota Europa 175 milions. Al 1812 l'emperador comet una errada, marxa a Rússia amb un gran exercit i guanya totes les batalles, conquereix Moscou però els russos no estaven disposats a jugar-se tot a una sola batalla i van aprofitar-se del clima i de l'extensió del front, Napoleo es vençut per primera vegada i tots els estats que fins aquell moment es declaraven aliats es revolten contra ell i quan tornava de la campanya de Rússia, a 1813 hi ha la batalla de Leipzig (batalla de les nacions) en una sola batalla van morir més de 100.000 homes. A 1814 obligant a Napoleo a abdicar i comença els Congres de Viena i la Restauració, el reclueixen a l'illa de Elba on a 1815 s'escapa, tornar a França reorganitza el seu exercit, recupera París i finalment quan tornava a intentar conquerir Bèlgica es derrotat a la Batalla de Waterloo i tornar a abdicar i el tancant a l'illa de Sta. Elena amb una guarnició d'anglesos, on va morir l'emperador.

**Congres de Viena**, es reuneixen les potències victorioses (1814-1815), s'obrirà el període de la restauració, els partidaris de l'absolutisme voldran reimplantar a tota Europa la societat de l'antic regim. de fet des de 1815 a tot el continent europeu s'implantaràn sistemes polítics absolutistes, però a Anglaterra no (monarquia parlamentaria), al Congres de Viena es defensava l'idea que la normalitat europea era l'antic regim i que la revolució francesa i el projecte liberal havien estat una anormalitat que havia finalitzat amb la destrucció de Napoleo, a Viena es tracta de restaura el nou ordre internacional, Henri Kissinger polític nord-americà, el Congres de Viena va ser una gran enganyifa eren representades totes es potències europees però les decisions les prenen quatre Anglaterra, Prússia, Rússia i Àustria, aquestes quatre potències se lis va afegir França i varen establir els fonaments de l'Europa post-napoleònica i van imposar les seves decisions als altres països. En el Congres de Viena es discuteix les fronteres que te que tenir Europa que evitessin els enfrontaments armats entre els diferents estats europeus però no ho van aconseguir, existien grans problemes com l'unificació de l'estat alemany o Itàlia, del que si es van assortir va ser de conseguir trobar una sèrie de mecanismes que evitessin els conflictes internacionals, així a Europa (1815-1914) hi han molts pocs conflictes entre potències europees i sobretot les potències absolutistes com Àustria i Prússia volen establir un mecanisme que impedis que el liberalisme tornes a triomfar en qualsevol part d'Europa, per impedir-lo es va crear una organització interna la santa Aliança que integraven quatre estats, Àustria, Prússia, Rússia, França, i

tenia com a finalitat impedir que qualsevol revolució liberal triomfes a Europa. A partir de 1815 els lliberals europeus es veien obligats a passar a la clandestinitat i a organitzar-se en societats secretes masoneria però aquest sistema acabarà caient després de tres sotragades revolucionaries 1820–1830–1848 (revolució democràtica), les més importants són les de 1830 i 1848 per l'estat espanyol la que més va afectar va ser la de 1820.

Al 1820–1823 Espanya es un estat lliberal gairebé l'únic al continent i ho serà fins l'intervenció de la Santa Aliança que envia als 100.000 fills de Sant Lluís. Per tant, entre 1815–1830 a tot Europa hi trobarem una lluita entre partidaris de l'antic règim i els del liberalisme, i a partir de 1830 la lluita més important es les diferents tendències liberals ja que no es el mateix els defensors d'una monarquia parlamentària a un república. A partir de 1848 comencen a sorgir les primeres alternatives a les societats lliberals: **el discurs socialista**.

## **TEMA II. LA INDUSTRIALITZACIÓ.**

### ***–CANVI DE LA SOCIETAT AGRÀRIA TRADICIONAL A UNA NOVA AGRICULTURA COMERCIALITZADA.***

***Característiques de l'agricultura de l'antic règim***, l'antic règim estava caracteritzat per una societat rural on el principal sector de l'economia era el primari, les principals característiques eren:

- existien grans oscil·lacions entre collites, la producció podia variar molt entre una collita i un altre perquè l'agricultura depenia molt del clima i de l'intervenció dels homes.
- agricultura de caràcter extensió, en un període on les guerres eren molts freqüents
- les males collites suposaven fam i per tant un crisi de subsistència que feia augmentar la mortalitat.
- maquinaria primitiva (instruments de fusta)
- adobs primitius (fems d'animals)
- sistema de cultius es fonamentava en el guarit, els camps es deixaven en guarit perquè la terra es regenerés de manera natural
- rendiments baixos i la producció també, ja que la major part de la població es dedicava a l'agricultura, les terres que es cultivaven eren les terres planes, ens trobem en quan hi ha molta població havien d'ocupar els espais de la muntanya que necessitaven molt més esforç i donaven menys rendiments rendiment decreixen
- diferents tipus de propietat i l'existència d'aquest tipus de propietat ho afavoria la modernització del camp,
- problemes entre ramaders i agricultors, la ramaderia també era extensiva, era transhumant s'havien de desplaçar els ramats en busca de pastura.

Els principals canvis que van donar pas a la revolució agrària, començar a finals del segle XVII i principis del segle XVIII a dues regions europees Brabant– Flandes (Bèlgica i Holanda) aquesta era un àrea d'alta densitat demogràfica per tant els agricultors van inventar noves tècniques agràries que quan van ser exportades a Anglaterra van permetre l'obtenció de grans excedents agraris perquè a Anglaterra es van aplicar tècniques que permetien augmentar la productivitat en zones poc poblades i així es podia obtenir un gran excedent comercial.

**Característiques de la revolució agrària**, era fonamental trobar un sistema per suprimir el guarit, un dels

impulsos era un noble angles anomenat Townsend que intentava trobar un sistema rotatiu de cultius que permetés acabar amb el guarit.

Sistema tradicional : – cereal d'estiu

- cereal hivern

- guarit

Sistema nou: – cereals estiu

- cereals hivern

- plantes de trèvols o naps que regeneren la terra.

Això servia per regular la ramaderia extensiva i establir el ramat en estables que menjaven els naps o trèvols aquest canvis perseguien augmentar la productivitat de la terra. Es millora els adobs minerals químics, selecció de plantes i animals, i s'introdueix de nova maquinaria agrària, totes aquestes millores tècniques tenen com finalitat l'augment de la producció, però els que van sortir més beneficiats d'aquest canvis van ser els grans terratinents, però el més important dels canvis tècnics són els canvis socials que van acabar amb el comunitarisme agrari de l'antic regim i el van substituir per l'individualisme agrari o sigui, l'iniciativa privada. El comunitarisme de l'antic regim es caracteritzava per l'existència dels comunals, terres que no tenien propietari, prats on podien anar els més pobres a portar el seu ramat, ajudava a sobreviure als més pobres.

A 1640 finalitza el comunitarisme, es passa dels openfields (campes oberts) a les enclousures (campes tancats) ja que es parteix del plantejament que es el propietari d'una terra el que buscarà la major productivitat d'aquesta, els perjudicats van ser els pobres que es van veure obligats a vendre les terres i fugir a les ciutats i treballar com a ma d'obra barata. Amb la revolució agrària la situació dels camperols no millorava.

### – LA PROTOINDUSTRIA –

Es l'indústria abans de l'industrialització, el primer personatge que va estudiar la protoindústria va ser un holandès Frederic Hender. Hi ha tres alemanyes que coneixen millor la protoindústria a Europa: P. Kriedte, H. Medick, J. Schulmbonn Industrialització abans de l'industrialització. Les àrees protoindustrials de principi de segle XVIII es troben a Catalunya, Languedoc, Uster, Flandes, ... , la protoindústria té unes característiques específiques però aquests autors troben una sèrie de característiques comuns a totes les zones:

- quan parlem de protoindústria parlem d'un fenomen regional que pot incloure a una comarca o més, i on existeixen algunes ciutats perquè la producció protoindustrial no està dedicada a un mercat local sinó que està destinada a mercats més amplis regionals o d'ultramar.

- aquest producte el realitzaven petits pagesos a casa seva, eren propietaris dels mitjans de producció però que depenien d'un comerciant o empresari extern, que era el que li portava la matèria primera i els hi comprava el producte elaborat i era l'encarregat de comercialitzar el producte i no tenia ni fàbriques ni telers ni cap contracte amb els treballadors, en qualsevol moment podia abandonar el negoci,

- eren comarques on hi havia un gran atur agrari estacional que permetia als pagesos dedicar-se a aquesta activitat per guanyar-se un sobresou. en zones de seca es podien convertir en zones protoindustrial o en zones de ramaderia important, això donava al empresari extern un cost d'oportunitat baix, els pagesos estaven disposats a treballar per un sou reduït i sense cap tipus de control gremial i estaven interessats en que aquest negoci perdures,

- aquestes comarques protoindustrials es desenvolupament en llocs amb una important agricultura extensiva, quan la protoindústria es desenvolupa els pagesos cada vegada dedicaran mes treball a l'explotació comercial i menys a la producció agrària, hauran de comprar-la fora de la regió i en molts casos al voltant de les zones protoindustrials es desenvolupant comarques agràries amb una producció especialitzada, hi ha un intercanvi comercial entre aquestes comarques,
- en les comarques protoindustrials hi podien haver ciutats i aquestes es transformen en grans centres comercials.

### **Conseqüències del procés protoindustrial.**

- en les àrees protoindustrials hi ha un canvi en el model demogràfic, els pagesos tenien molta descendència per que els ajudessin a fer els productes per la protoindústria, els fills es casaven molt joves per tenir mes temps per tenir fills,
- en algunes d'aquestes areas protoindustrials es donaren les condicions per un posterior procés d'industrialització perquè el comerciant extern te la experiència i capital per convertir-se en empresari i els treballadors protoindustrials per convertir-se en treballadors qualificats, no en totes les zones protoindustrials es va produir una zona d'industrialització.

En les zones protoindustrials podien industrialitzar-se o no, però las que es van industrialitzar es va començar a crear les primeres fabriques. En una zona de protoindústria es pot arribar als seus límits de producció tant en qualitat un de las opcions es concentrar als treballadors en una fabrica, els mitjans de producció son del empresari i s'apliquen formes de divisió de treball, s'implanta el TAYLORISME (producció en cadena) motivada per conseguir la màxima productivitat possible.

A les zones protoindustrials els pagesos elaboren tot el producte i el empresari el comprava, però aquest pagesos si podien vendre el producte a un altre individu per millor preu ho feien. Els estudis de protoindústria han demostrat l'importunaria de la producció industrial a petita escala en el període previ a l'industrialització.

### **–REVOLUCIÓ INDUSTRIAL ANGLESA –**

El triomf de la revolució industrial a Anglaterra significa la consolidació de l'indústria capitalista i la victòria de l'economia de mercat. El motiu que impulsa a una persona a fer-se empresari eren els diners, per cercar la màxima producció possible i mínima despesa per mantindre els costos a un nivell baix es tenir els salaris baixos per tenir el màxim benefici pel propietari de la producció.

El capitalisme industrial recerca l'augment de la productivitat i es en recerca això que es concentra la producció en fabriques, on es pot dividir i controlar el treball a traves de sistemes de divisió de treball com el **taylorisme**, es busca permanentment l'innovaria tecnològica que permeti reduir el cost del producte.

A la primera etapa de l'industrialització no existia legislació laboral, ni subsidis de l'estat, ni un marc negociador salarial. El sindicalisme serà fruit del moviment obrer, els partits obrers i sindicats van fer que el moviment obrer evoluciones i van fer que les condicions laborals milloressin.

El primer procés d'industrialització es la Revolució Industrial agrària que comença a finals del segle XVIII i es desenvolupa i es consolida en el segle XIX (1870). Un historiador angles Hobsbann afirma que Anglaterra era la botiga del mon. Durant aquest període la major part de la producció mundial surt de les fabriques angleses. Els motius que porten a la revolució industrial no son casuals, sinó que hi han multitud de causes que la provoquen:

- canvis polítics (1640–1688) que converteixen a Anglaterra en un estat de propietaris basat amb el

parlamentarisme que evoluciona cap al liberalisme.

- canvis a l'estat angles, el sistema jurídic angles s'unifica i desapareixen els diferents jurisdiccions sensorials, això ajuda a que es formi un mercat intern i obligació a les colònies americanes a tindre relacions comercials amb la metròpolis.

- bona xarxa de comunicacions que consolidava el comerç intern a traves de canals navegables i ferrocarrils, això potencia la siderúrgia, a Anglaterra li va be tenir una gran flota comercial i un dels sistemes financers mes desenvolupats del mon.

- estabilitat política,

- es consolida la revolució agrària i es produeix la primera gran revolució demogràfica, al incrementar la població, pot augmentar el consum.

Tots a aquest factors van possibilitat que Anglaterra fou el primer estat del mon a industrialitzar-se. La revolució industrial te dos grans etapes:

- des de finals dels segle XVIII a mitjans del segle XIX, en aquesta etapa tenen molta importància una sèrie de canvis tècnics com el control del vapor (maquina de Bath), l'evolució de la primera filadora o maquines de teixir automàtiques e impuls que rebia l'economia anglesa a partir dels bens de consum. El sector que impulsa l'economia anglesa es el cotoner.

- a la segona meitat del segle XIX l'industrialitzacio anglesa s'ha consolidat, l'economia britànica ja no depenia dels bens de consum sinó dels bens d'equip, el sector mes punter seria la siderúrgia, que creixerà amb el desenvolupament d'una xarxa de ferrocarril, la construcció de maquines, fabriques i grans vaixells de vapor . Augmenta la producció durant aquest període i comportarà un augment del consum i que quan passa això es produeix el Take Off (arrancada industrial). Els nous estudis de la revolució industrial l'historiadora Maxime Berg defensa que en realitat no va haver-hi un Take Off sinó que respon a un procés acumulatiu que s'havia iniciat al segle XVII, pensen que es augment del consum el que explica augment de la producció.

### **Conseqüències de la Revolució Industrial.**

Els canvis que l'industrialitzacio anglesa va introduir en la societat, en l'economia, en la política i en la cultura han resultat irreversibles, després de la revolució industrial la societat canvia radicalment, veurem com es comença a industrialitzar la major part dels països europeus, però cada un te les seves pròpies característiques, una de las principals conseqüències es va destruir el període de la societat agrària tradicional per passar a la nova societat industrial que es bàsicament urbana, en el procés d'industrialització la població activa que es dedica a l'agricultura cada vegada es menor hi ha un traspàs de població i es produirà el sorgiment del proletariat, obrers industrials que intercanvien la seva força de treball per un sou. L'industrialitzacio acabarà amb la protoindustria, però no destruirà el treball a domicili (Home Work) on els mitjans de producció no son del treballador sinó que son de l'empresari i a mes a mes s'acostuma a pagar a preu fet, a bestreta (destajo) la producció que realitza el Home Work es destinada a un mercat de masses, per tant no es possible no l'autoconsum no la possibilitat de que el productor estableixi una relació directe amb el mercat.

El debat sobre el nivell de vida, ca se un debat entre historiadors. Debatien si el procés d'industrialització anglesa havia estat bo o dolent pels treballadors anglesos. El problema d'aquest debat era que es tractant idees polítiques i es mes difícil que arribessin a un acord:

– pessimistes. el procés d'industrialització angles va comportar una davallada del nivell de vida dels obrers anglesos que es demostra amb la alçada mitja de la població. Les ciutats industrials eren caòtiques sense cap tipus de servei, condicions nefastes a les fabriques, acostumen a ser ideologies d'esquerra.

– optimistes, defensen que l'industrialització britànica va permetre que des de els anys de la revolució industrials augmentes el nivell de vida dels obrers, perquè existia llibertat de mercat i afirmen que si bé és veritat que els sous eren baixos perquè d'aquesta manera podien els empresaris acumular el capital necessari per impulsar el procés d'industrialització, acostumen a ser d'ideologia conservadora.

Sembla innegable que durant els primers anys de la revolució industrial el nivell de vida dels obrers era baixa que fins i tot la seva esperança de vida es va reduir però que després d'aquest període amb la consolidació de l'industrialització i modernització de l'estat, el nivell de vida dels obrers va augmentar considerablement fins superar les condicions de vida de la societat agrària tradicional.

El capitalisme industrial en la primera etapa de l'industrialització, les desigualtats augmentant entre obrers i empresaris, però també les desigualtats entre obrers qualificats i no qualificats, també van augmentar les desigualtats de gèneres, la diferència entre homes i dones perquè en aquesta etapa el principal sou el portar l'home i serà en aquest moment quan les dones seguien considerades subordinades a l'activitat dels homes, desigualtats d'habitatge, emigració del camp a la ciutat, creixen ciutats sense infraestructures, sense un urbanisme coherent i en grans desigualtats comença a minvar a mesura de que es feia més grau el sector de serveis amb la consolidació de l'industrialització i aquest procés juga l'organització d'un moviment obrer fort i la dinàmica de mercat.

| rev.in GB | agrària | indústria | serveis |
|-----------|---------|-----------|---------|
| 1801      | 36%     | 30%       | 34%     |
| 1860      | 19%     | 43%       | 38%     |
| 1950      | 5%      | 49%       | 46%     |

| A l'estat espanyol |     |     |     |
|--------------------|-----|-----|-----|
| 1950               | 50% | 25% | 25% |

### – LES INDUSTRIALITZACIONS–

Després de la revolució anglesa una sèrie de països europeus començant a industrialitzar-se són coneguts com el **FIRTS COMMERS** al llarg del segle XIX, cap l'any 1870 alguns països havien superat la capacitat industrial de Gran Bretanya com Bèlgica, França i Prússia que serà la base de l'estat alemany que es forma a l'any 1870, i als Estats Units. A 1870 França i Prússia tindran una capacitat de industrialització superior a Anglaterra i en aquest temps comença una crisi important del sistema capitalista. Existeixen tres crisis en el sistema capitalista:

– 1873–96 crisi finseccular (fi de segle) afecta a tots els països.

– 1929. crack del 29

– 1973 crisi del petroli.

**Crisi finseccular**, en un moment que augmenta la capacitat industrial es dona una crisi de sobreproducció i per tant els diferents estats per protegir indústria impulsaren polítiques proteccionistes, augmenten els aranzels, es realitza el Congrés de Berlín, una reunió dels principals països industrials que acorden repartir-se el continent Àfrica com si d'un pastís es tractes, entre Anglaterra, França, Alemanya i Prússia. Es reparteixen Àfrica per obtenir mercats captius per obtenir matèries primeres i enviar productes manufacturats.

Després d'aquests països hi haurà una segona tongada, a finals del segle XIX en que començant a industrialitzar-se com l'imperi austro-hungari o el nou estat d'Itàlia, en aquesta etapa comença a industrialitzar-se parcialment l'estat espanyol i l'imperi rus, finalment quedaven el late commers països que a

principis del segle XX encara no estaven industrialitzats com la major part dels estats de l'Europa Oriental, països que política e institucionalment continuaven vinculats a l'antic regim.

### ***Industrialització de Prússia.***

D'aquest processos industrialització ens interessa especialment Prússia, perquè l'economia i la política aniran molt lligades, l'industrialització prussiana demostrava que un país amb institucions polítiques arcaiques podien modernitzar-se e industrialitzar-se plenament perquè Prússia arribarà a ser el principal productor industrial d'Europa. Però el Govern alemany el governaven la noblesa territorial alemanya com els Junkers al cap de l'OV: Bismarck, el que designava el cap de Govern no era el canceller sinó que era l'emperador, el canceller tenia que respondre davant de l'emperador, no l'elegia el Parlament.

Un dels principals problemes que hi havia a Europa era la de l'unificació alemanya, on trobaven tres projectes per unificar-la:

- Prússia, projecte de petita alemanya, volien reunir entorn del seu regne a la major part d'estats alemanys, governar-los però deixen fora a Àustria (protestants)
- Àustria, volia crear un gran mercat comú centroeuropeu, reunir a tots els estats germànics sense renunciar al que ella ja governava (catòlics)
- el projecte dels demòcrates es el que semblava que s'imposaria cap a l'any 1848, que volien aplegar tots els estats germànics i formar un autèntic estat federal, lliberal i democràtic. Però aquest projecte es esclafat al 1849 per l'unia de prussians i austríacs.

Després d'això quedaren dos projectes el Prússia i el Austríac i finalment s'imposa el projecte Prússia a través d'una institució econòmica, **Zollverein**, es presentat com el primer projecte de mercat comú, l'impulsant els prussians i el creen a l'any 1834, presidit per un consell general que aplegava representants dels 25 estats alemanys en un mercat potencial de 26 milions de persones, però de tots aquest estats el que tenia l'economia més forta era Prússia, el 50% de indústria tèxtil del Zollverein era de Prússia, les 2/3 parts de les màquines de vapor també, el 70% de la mà d'obra industrial era prussiana, la major part de indústria siderúrgica de Prússia es dedicava a fabricar canons. Àustria no podia competir amb Prússia i no es va integrar en el Zollverein.

### ***L'industrialització espanyola.***

Catalunya s'industrialitza junt amb els Firs Comers mentre que la resta de l'estat espanyol manté com a societat agrària industrial durant molt temps més. L'estat espanyol es convertí en perifèria immediata dels estats industrialitzats.

#### **Causes que dificulten l'industrialització.**

- *la demografia* que comença a créixer. Al 1808 tenia 11 milions de habitants, a 1857 15'5 i al 1900 18'5 milions i al 1935 24 milions habitants. Amb poc menys de 130 anys la població s'havia més que doblat. El 74% de la població activa es dedicava al sector primari, en una agricultura tradicional que dificultarà el procés industrialització. Cada vegada hi haurà una divisió més gran entre l'Espanya rural u una urbana industrial. Tots els processos industrialització generen polarització, els països no poden desenvolupar-se de forma homogènia, sinó que hi ha concentració d'indústries en determinades zones. El focus industrial es va centrar principalment a Catalunya concretament a les comarques de Barcelona.

- *l'estructura de la propietat agrària* va ser un altre problema, que era molt variada depenent de la zona, al nord trobàvem minifundis i al sud latifundis que van ralentitzar el procés. Els propietaris podien viure de la renda dels latifundis cosa que els estimulava alhora de l'industrialització i els minifundis eren territoris petits

amb molts propietaris que també dificultava l'industrialització.

La costa catalana era l'únic lloc pròsper a l'industrialització i al comerç, es dedicava a l'elaboració del aiguardent (agricultura comercial) però també estava sotmesa a problemes degut al sistema de contracte anomenat con Rabassa Morta o enfiteusi, que es un contracte de rendiment de la terra de llarga durada, contractes que es feien en terres poc fèrtils perquè els llogaters explotessin la terra com si fos seva, però a canvi d'un sou. En l'àmbit de la vinya això s'anomenava Rabassa Morta, quan els ceps eren morts la terra tornava a ser del propietari, però si els pagesos no volien podien fer que no es morissin els ceps, la qual cosa va establir una durada del contracte de 33 anys.

A Castella, també trobem una sèrie de mitjanes propietats amb finques de blat. Durant el final del segle XIX comencen a entrar a Europa productes d'ultramar que aprofitant-se de la revolució dels transports poden portar els productes a Europa molt ràpidament i amb un costos molts baixos davant de les importacions agràries, els governs adopten mesures proteccionistes.

– *la configuració del mercat estatal*, per poder veure un mercat interior fort i un comerç fort es necessari un intercanvi de productes i si una part de la societat de l'estat espanyol es mantenia en el sistema agrari tradicional, difícilment la zona industrialitzada podia comerciar amb ella.

– *la manca d'un mercat exterior*, hi mancava l'imperi colonial que tenia Anglaterra, Espanya va perdre el gran imperi entre 1808 i el 1830, però encara tenia l'illa de Cuba que era la més important, la controlava de forma centralitzada com una província més de l'estat espanyol, per tant, en aquesta illa es mantenia l'esclavitud que era molt beneficiosa i rendible per l'estat espanyol.

– *la falta d'esperit d'empresa*, la burgesia espanyola no estava disposada a

arriscar llurs capitals amb negocis pocs clars, amb negocis que requerissin treballar. Espanya mantenia un cert esperit d'hidalguia. Les inversions que no van fer els propietaris de l'estat espanyol ho van fer els capitalistes exteriors amb benefici d'ells, el capital anglès es va destinar a la mineria. La falta d'esperit d'empresa també es donava per una manca de nivell tècnic, el 57% de la població era analfabeta.

### ***L'industrialització a Catalunya.***

El procés de creixement econòmic a Catalunya s'inicia al segle XVIII tal com va destacar l'historiador Frances Puig a la seva tesi doctoral Catalunya a l'Espanya Moderna, aquest estudi demostra que el creixement econòmic comença al segle XVIII on es perden les llibertats polito-constitucionals però l'economia catalana comença a desenvolupar-se a 1730 quan es produeix una forta reorganització de la propietat agrària.

L'agricultura catalana al segle XIX es modernitza, es un augment de superfície conreada que concedeix en un retrocés del guarit. A Catalunya comença a desenvolupar-se i ampliar-se les zones on es donava un important conreu intensiu, impulsat pel regadiu i es a la costa de Catalunya on es dona un procés d'especialització agrària en vinyes, vi que es converteix en aiguardent perquè el vi es més fàcil que es faci malbé i es més barat en canvi l'aiguardent tenia molt més graus per tant es més car i més fàcil de transportar, en la zona on es produeix aquesta especialització es crea un comerç important i es comença a detectar una mentalitat capitalista, però també es en aquesta zona on es donen aquells contractes on la vinculació de la terra com Rabassa Morta, en aquest moment l'agricultura anava acompanyada per un creixement industrial i comercial, des de 1760 comencem a trobar les primeres manufactures tèxtils catalanes, una indústria tèxtil que serà forta al segle XIX, però al segle XVIII el creixement agrari i industrial va anar acompanyat per un augment del comerç que va permetre l'articulació d'un mercat interior important.

Aquesta indústria i agricultura comercial s'expandeix pel poc mercat espanyol existent i fan negoci amb les colònies d'ultramar que li quedaven a l'estat espanyol sobretot amb Cuba. Al segle XVIII els comercials catalans obriran botigues per tot el territori de l'estat i difondran els productes a través dels viatjants que

intentarà vendre aquest producte. A través del comerç es guanyant diners amb l'importació de matèries primeres d'ultramar (sucre, rom, cotó,...) i revendre-les, tot això queda reflectit en un augment de població, al 1717 la població es de 500.000 en canvi a 1787 eren de 900.000.

El creixement que comença al segle XVIII pateix una davallada durant la revolució francesa (1792–1813) perquè les tropes invaeixen l'estat espanyol durant 1808–1813, son anys de males collites, de guerra, de crisis de subsistència, ja que hi ha gana i epidèmies, la població disminueix, però una vegada finalitzada aquest període on indústria catalana havia quedat pràcticament destruïda començarà el procés de recuperació industrial i entre 1835–1861 es consolida a Catalunya una importantíssima indústria tèxtil i d'aquí seran molt importants les fabriques dedicades al cotó, però no únicament ens troben d'aquest sinó també de llana i seda; indústria catalana tèxtil es una indústria de bens de consum no de bens d'equip (alts forns)

Indústria catalana s'industrialitza molt d'hora juntament amb el Firts Commers però l'industrialització de la resta del país es farà molt més tard.

A Catalunya es va intentar crea una indústria siderúrgica però la falta de matèria primera resultava caríssima la producció, en canvi, al país Basc existeix matèria primera i pot començar a comercialitzar amb Anglaterra, però això era relativament senzill que es desenvolupes indústria siderúrgica però l'industrialització basca es molt posterior a la catalana i eren les dues grans zones industrials de l'estat espanyol.

### ***L'industrialització fora d'Europa.***

El creixement dels Estats Units esta vinculat a l'expansió agrària, agricultura extensiva a l'Oest, agricultura mecanitzada, ens troben en un mercat que s'estén amb la construcció del ferrocarrils. L'economia americana crea d'una manera permanent durant tot el segle XIX menys durant una petita crisis a 1860 (guerra de Secessió) per l'abolició de l'esclavitud.

Entre el nord i el sud existeixen dos models econòmics de desenvolupament molts diferents: – un nord industrial que necessitava ma d'obra barata no esclava i un sud amb grans plantacions de cotó que obtenia molts rendiments de la seva explotació, però tos dos tenien una economia molt sanejada i no volien canviar-la. Guanyen els del nord i s'aboleix l'esclavitud però la població de color li costera anys per que s'igualin els drets amb la població blanca.

La guerra nord-americana no va afectar únicament als Estats Units sinó també a Europa, els anys de guerra seran anys de crisis a Europa i a Catalunya.

Els Estats Units assoleixen l'hegemonia després de la primera Guerra Mundial (1914–1918) ja que les potencies industrials europees no podien dedicar-se a indústria i els Estats Units si.

### **Alemanya–Turquia–Austria ===== França – Prússia**

Seran als Estats Units on comencen a desenvolupar-se un cert tipus de model empresarial, que cada vegada hi ha indústries més grans que es concentren en Holdings, Trusts, Cartel, per això es creen unes lleis antimonopoli, que intenten garantir la llibertat de mercat.

**Holding**, conjunt d'empreses de diferents sectors amb un sol propietari (empresa horitzontal) aquest propietari pot utilitzar el seu sistema financer per finançar les diferents activitats del grup i si es fa massa gran pot arribar a limitar la llibertat de mercat.

**Trust**, grup unificat d'empreses d'un únic sector (concentració vertical) si només hi ha una empresa que controla el mercat parlarem de monopoli.

**Cartel**, associació de grans empreses del sector que s'uniran per controlar el mercat.

### **TEMA III. L'ORGANITZACIÓ DE LA SOCIETAT CONTEMPORÀNIA: EL LIBERALISME.**

Tres fets essencials han contribuït a modelar la nostra societat que son:

- la revolució industrial i els processos d'industrialització.
- les revolucions polítiques liberals (revolució francesa, americana, anglesa)
- la transició de l'antic regim demogràfic al nou regim demogràfic.

La demografia de l'antic regim es caracteritzava per grans oscil·lacions de la població i creixement moderat a llarg termini, oscil·lacions produïdes per les crisis de subsistència (fam i epidèmies) a partir del segle XVIII–XIX coincidint amb la revolució industrial això canvia, el primer país de Europa es Anglaterra:

| <b>G.B</b>  | <b>taxa de natalitat</b> | <b>taxa de mortalitat</b> | <b>creixement</b> |
|-------------|--------------------------|---------------------------|-------------------|
| <b>1750</b> | <b>alta</b>              | <b>alta</b>               | <b>moderat</b>    |
| <b>1850</b> | <b>alta</b>              | <b>baixa</b>              | <b>alt</b>        |
| <b>1950</b> | <b>baixa</b>             | <b>baixa</b>              | <b>moderat</b>    |

| <b>Europa</b> | <b>taxa de natalitat</b> | <b>taxa de mortalitat</b> | <b>creixement</b> |
|---------------|--------------------------|---------------------------|-------------------|
| <b>1995</b>   | <b>baixa</b>             | <b>baixa</b>              | <b>moderat</b>    |
| <b>2025</b>   | <b>molt baixa</b>        | <b>baixa</b>              | <b>negatiu</b>    |

| <b>Àfrica</b> | <b>taxa de natalitat</b> | <b>taxa de mortalitat</b> | <b>creixement</b> |
|---------------|--------------------------|---------------------------|-------------------|
| <b>1995</b>   | <b>molt alta</b>         | <b>moderada</b>           | <b>molt alt</b>   |
| <b>2025</b>   | <b>alta</b>              | <b>mes o menys baixa</b>  | <b>alt</b>        |

A finals del segle XVIII apareix el primer anàlisi demogràfic series escrit per I.MALTHUS Assaig sobre la població, diu que sinó existeix cap control de natalitat la població creixerà a ritme geomètric mentre que els aliments creixen a ritme aritmètic, hi haurà un moment que la població superarà la producció d'aliments i es produirà una crisi de subsistència i una davallada de la població, intenta el control de la natalitat a través de controls preventius o controls positius, això s'escriu a 1792. Proposa regular la natalitat a qui no poguï mantenir els seus fills, controls morals con la abstinència, una part substancial de anàlisi demogràfic que es pretenen objectives es basant en aquest anàlisi. Els que defensen anàlisi Malthusia que a través del control de la natalitat s'ha de conseguir un creixement 0 per frenar la població i no acabar amb els recursos del planeta, això es pot fer per dues vies:

- via autoritària: exemple China, imposen el nombre de fills que pot tenir una parella, la llei diu que no es pot tenir mes d'un fill, a l'Índia no ha funcionat aquest sistema.
- via normal: la dels països desenvolupats.

#### ***Causas de l'explosió demogràfica.***

La taxa de natalitat es mantenia mentre que la que la taxa de mortalitat començar a baixar molt. Baixa la mortalitat infantil, a l'antic regim morien el 50% del nens, per això l'esperança de vida augmenta.

No podem parlar d'una causa sinó de moltes causes:

- disminució de l'intensitat de les guerres entre els estats europeus, però la capacitat de matar augmenta.
- avanços en la medicina, es descobreixen vacunes contra la verola i avanços en la higiene. La higiene personal comença a desenvolupar-se en els països occidentals després de la segona Guerra Mundial.
- el que va ajudar a baixa la taxa de mortalitat va ser l'immunologia, es a dir, els homes tenien una certa capacitat de adaptar-se a algunes malalties.
- les establiment de governs forts i aquest van començar sobretot a Europa a impulsar mesures higienistes, les mesures que defensaven una sèrie de metges que deien que el que necessitaven les ciutats era una millora en l'infraestructura urbanística.

En el segle XIX, diferents governs europeus comencen a crear mesures higienistes com els Bulevards, que eren grans avingudes perquè eren més fàcils de netejar i més difícils de haver-hi epidèmies. Els governs aplicaven aquestes mesures perquè ajudaven a controlar la societat. Al segle XIX una de les epidèmies que va afectar a Europa va ser el **còlera**, quan aigües negres infectades es junta amb aigua corrent provoca diarrees fins que es deshidraten i es moren. aquest còlera es soluciona amb mesures higienistes i urbanístiques.

A mes a mes, alguns estats europeus molt industrialitzats comencen a desenvolupar l'estat social i neix a Prússia dirigida per Bismark perquè volia evitar confrontacions socials.

- en el segle XIX hi ha una important millora dels transports tant a nivell de vaixells de vapor que permetien accelerar el comerç internacional però també millora en els transports terrestres a través dels ferrocarrils va ajudar a l'indústria però també a un mercat interior o la construcció d'una xarxa de carreteres.
- millora de l'emmagatzemat perquè una de les maneres que pugui la producció es trobar la manera d'emmagatzemar millor els productes.
- millora substancial de l'alimentació, produïda per la revolució agrària, introducció de la ramaderia però també introducció de noves plantes com el blat de moro, la patata, la carbassa, el tomàquet, les llegums, el cacao,... productes que es cultiven a Europa des de el segle XVI i l'avantatge es que aportaven un valor calòric important a la dieta europea i permetia una població millor alimentada, resistent a les epidèmies i baixada de la taxa de mortalitat.

A l'antic regim alguns sistemes per controlar la natalitat eren:

- matrimoni acordat, com més tard es casava una dona, més curt es el seu període fèrtil i per tant menys fills tindrà.
- la dot, afectava als més rics i en algunes zones d'Europa, amb la dot la filla renunciava a la seva part de herència, per aquesta renúncia se li donava una quantitat econòmica al marit. Un pare amb moltes filles, en casava be a una i a les altres les recloïa en un convent.
- el celibat, vinculat a creences religioses.

Aquestes mesures desapareixen durant el període de l'industrialització al començar a treballar a les fàbriques els homes i dones es poden casar més joves i augmentar la fecunditat de la dona i cada vegada la dot passa a ser una cosa gairebé simbòlica i les ordres religioses comencen a minvar en nombre, tot això explica l'alta natalitat durant la primera fase de l'industrialització hi havia molta demanda de mà d'obra no qualificada i la obtenien de dones i nens, per tant tenir fills no era cap cost i la natalitat es mantenia alta.

En el moment que comença a formar-se una legislació laboral que protegeix sobretot als més dèbils (dones i

nens) i es comença a prohibir el treball infantil i a implantar un sistema d'educació obligatori llavors tenir fills comença a ser car i la taxa de natalitat baixa, en aquest moments Espanya la taxa de natalitat es l'16%, taxa negativa.

Aquest creixement demogràfic va lligat al procés d'industrialització al procés d'urbanització i a la creació dels nous estats lliberals i fins i tot en aquest moment canvia el concepte de pobresa. A l'edat mitjana ser pobre era una cosa positiva, la pobresa era un element purificador, amb les noves societats lliberals la definició de pobresa canvia radicalment qui es pobre es pobre perquè s'ho mereix, es vista com un perill potencial, els pobres son revolucionaris amb potencia, per tant davant de la pobresa hi ha dos solucions:

- assintencialisme: ajuda de l'estat als pobres,
- repressió: a traves de la policia, d'un sistema judicial.

### ***La ciutat com agent modernitzador.***

Una de les característiques de les noves societats liberals es que son bàsicament urbanes e industrials a diferencia de les d'antic regim que era bàsicament agrària i rural per tant al llarg del segle XIX i XX a Europa i els països occidentals trobem un importantisim moviment migratori del camp a les ciutats, per tant l'increment de les urbanitzacions ens pot servir com a indicador de la modernització de l'estat. Al llarg del segle XIX ens troben un creixement de les principals ciutat europees com Paris amb 2 milions de habitants, Londres sobrepassa els 4 milions de habitants.

Troben diferents tipus de ciutats:

- ciutats industrials = Manchester
- ciutats comercials = Liverpool
- ciutats imperials = Viena
- ciutats de serveis polítics moderns = Paris
- petites ciutats amb influencia sobre un cert àmbit rural = Burgos

Paris es considerava al segle XIX la principal ciutat del mon.

Es a les ciutats on sorgirà al segle XIX la cultura de masses era necessari que es formes una opinió publica per crear aquestes opinions eren necessaris grans mitjans de comunicació i aquest era la premsa dels segle XIX.

Per tant, el procés d'urbanització potencia el canvi de model demogràfic, possibilita el sorgiment d'estats amb governs eficaços i ajuda al procés d'industrialització però de fet no tots els historiadors veuen el procés d'urbanització com una cosa positiva perquè amb l'urbanitzaria desapareix el comunitarisme típic de el societats agràries que es substituït per l'individualisme típic de les societats capitalistes.

### ***Les noves societats industrials lliberals.***

A finals del segle XVIII i principis del segle XIX es produeixen una sèrie de revolucions liberals , francesa 1789). Aquestes revolucions van acabar amb la divisió estamental de la societat, es a dir, no podem parlar d'estaments sinó que naixeran els nous estats lliberals parlamentaris però ni de lluny democràtics. Aquest estats lliberals parlamentaris en principi eren mes igualitaris que la societat de l'antic regim, la premissa de tots els estats lliberals es que tots els homes son iguals davant la llei i per tant tots els homes tindran uns drets

i uns deures i aquestes quedaran consignats en una llei fonamental que s'anomena Constitució.

Les constitucions lliberals del segle XIX acostumen a establir la divisió de poders que ha havia descrit Montesquieu en el seu llibre l'esperit de la llei. Amb els estats lliberals s'imposa l'economia de mercat o la societat de mercat, el gran teòric de l'economia de mercat era Adam Smith amb la riquesa de les nacions defensava que perquè un país s'enriquís el més important no era ni l'agricultura ni l'indústria sinó el desenvolupament del mercat, entenen per mercat el lloc on es realitzen els intercanvis comercials i defensaven que el mercat havia de ser lliure perquè d'aquesta manera els intercanvis regularien la llei de l'oferta i la demanda, una llei que s'autoregulava per tant des de la perspectiva del liberalisme econòmic el nous estats lliberals havien de garantir una sèrie de llibertats per tots els ciutadans, s'havien d'encarregar sobretot de dues coses: – la defensa de l'estat, per tant havien de tenir un exercit i – la seguretat interior, volia dir crear una policia i tribunals de justícia, però des de aquesta perspectiva l'estat no s'encarregava de les relacions laborals, educació,... i per tant no calien molts impostos, aquest s'aplicaven en el consum perquè els impostos directes graven la riquesa del cuitada, en canvi, els impostos indirectes els pagava tota la societat, però hem dit que amb la destrucció de l'antic regim acaba la definició estamental de la societat, en la societat lliberal ja no podem parlar d'estaments sinó que parlarem de classes socials, que es determinaven o tenien com a principal factor determinat el nivell de riquesa , un dels primers que descriu les societats de classes e un emigrant alemany que vivia a Londres anomenat Karl Marx que descriu la societat del seu temps segons la riquesa i la naturalesa dels ingressos i per tant des de la seva perspectiva de classes socials s'haurien trobar bàsicament tres:

- **Burgèsia**, serien els propietaris del capital que es dedicaven a l'industrialització i al comerç i per tant els propietaris del mitjans de producció industrial.
- **Terratinents**, eren els propietaris de la terra que seia d'on obtenien les seves rendes,
- **Proletaris**, eren els que no tenien altre riquesa que la seva força de treball.

Aquesta descripció de la societat correspon a la Anglaterra de mitjans del segle XIX, però posteriorment s'han elaborat altres tipologies fonamentalment descriptives, llavors queda:

- Burgèsia: – gran burgesia
- petita burgesia
- Classe obrera: – obrers qualificats
- obrers no qualificats

Els obrers qualificats cobraven més, eren més instruïts, tenen un nivell de vida millor que els no qualificats. D'aquesta estructuració naixeran les tesis estructuralistes defensades sobretot per el filòsof francès Actlusser, intentava descriure la societat a partir d'una estructura social rígida, per això, en molts casos no funciona i de fet el estructuralisme en l'actualitat no es defensat per ningú. Finalment un dels últims estudiosos de les classes socials es un angles EP Thompson que defensava que la relació de classes socials era un concepte dinàmic i històric.

Karl Marx entenia l'història com la lluita de classes, a diferencia de l'antic regim en la seva societat lliberal si que era relativament senzill passar d'una classe a un altre. A mesura que va evolucionat la societat sorgirà la classe mitja, al segle XX, es podia passar d'una classe social a un altre a traves de la **Meritocràcia**, es adir, qui tingui capacitat per fer alguna cosa, sigui treballador o no, i tingui talent obtindrà l'èxit, obté diners i proporcionen poder i per tant escalarà a les classes socials.

## ***Mecanismes de control del drets i llibertats del cuitada.***

En la primera etapa de lluita contra l'antic regim existia el **liberalisme utòpic**, es a dir, els diferents grups que integraven el tercer estat pensaven que era possible lluitar per aconseguir una societat mes igualitària, però una vegada aconseguixen destruir l'antic regim comença a formar-se els primers estats lliberals-parlamentaris del segle XIX sorgeixen els primers problemes perquè comença a ser obvi que els interessos de la burgesia moltes vegades son contraposats als interessos de les classes populars.

En els primers estats començaren a formar-se el **liberalisme doctrinari**, es basava en que els drets civils els tenien tots els habitants de l'estat però els drets polítics s'havien de limitar als mes capacitats i el paràmetre que limitava si una persona era capacitada o no era la riquesa i esta el **sufragi censurat** on només podien votar els que tinguessin determinada riquesa i això dividia a la societat en dos grans categories:

- ciutadans: que tenien drets civils i polítics.
- habitants, que era la major part de la població que només tenien drets civils.

Així per exemple cap l'any 1840 els estats que tenien un sufragi censurat mes ampli eren estats com Espanya, Anglaterra, Holanda, .... aquest deixaven votar a un 3'5% de la població, països com Bèlgica a un 1% i França a un 0'6%. Per tant durant al llar del segle XIX una de les principals reivindicacions polítiques serà la d'augmentar el nombre d'electors o fins i tot lluita pel sufragi universal, al segle XIX quan parlem d'eleccions els que discutien era el nombre d'homes que podien votar, únic i exclusivament podien votar els homes, les dones no, perquè en assumptes polítics no tindran reconeguts els seus drets polítics fins a principis del segle XX. A l'estat espanyol la primera constitució que reconeix que la dona pot votar es la de 1931.

A l'antic regim la sobirania la tenia el monarca, els lliberals defensaven la sobirania popular encara que en moltes sobiranies del segle XIX es la sobirania popular compartida pel monarca i el poble.

Una vegada s'ha imposat l'estat parlamentari al segle XIX i s'imposen las tesis del liberalisme doctrinari, per tant els sufragi censurat que dividia als ciutadans i habitants comencen a aplicar-se una sèrie de mecanismes de control per evitar que aquest estats lliberals es radicalitzin.

El poder legislatiu esta dividit en el Parlament i el senat; Les mesures principals per evitar la radicalització foren:

- el sufragi censurat i limitat a persones que podien presentar-se com a parlamentaris,
- el sufragi qualitatiu, tothom podia votar, però no tots els vots valien el mateix . Exemple: Rusia el vot de 2000 propietaris o de 30.000 pagesos o de 90.000 obrers valia 1 vot.
- l'edat mínima per votar es solia establí entre els 21 i 25 anys
- el vot indirecte, es un tipus de sufragi censurat pel qual hi ha un grup de la població que son els electors i un altre mes reduït que son els elegibles.
- el sou, al segle XIX el polítics no tenen sou per tant qui no pogués viure de rendes no es podia dedicar a la política,
- frau electoral, a tots els estats lliberals europeus eren freqüents els fraus electorals, però sobretot a Itàlia i Espanya. Sistemes de frau electoral:
  - pasteta, afegir uns quants vots a la urna per fer que guany un candidat,

- blocco, es canvia l'urna per una de preparada,
- lazaro, apareixien vots de persones mortes que havien pogut votar,
- partida de la porra, gent armada que només deixava entrar a votar a la gent del seu partit,
- actes en blanco, enviaven les actes a Govern civil en blanc i allà s'escrivia el nom del grup que es volia.

L'estat d'Europa on el frau estava mes institucionalitat era l'estat espanyol del període de la restauració (1875–1923). Durant aquest temps qui governava no perdia mai les eleccions, el Govern canviava segons la rotació pacífica, s'anaven tornant el poder.

Si la representativitat dels parlamentaris era mes aviat escassa, la dels senadors encara era menor. La principal funció del senat era controlar el Parlament, per tant la major part dels senadors els designava el cap d'estat.

A nivell municipal, en els països mes pobres d'Europa i sobretot a Espanya i al sud d'Itàlia, s'instaura durant aquest període el caciquisme: un personatge o un família important, en un àmbit rural i endarrerit que estava vinculat a algun partit polític i garantia el manteniment de l'ordre a canvi de gaudir de gairebé de impunitat per totes les seves activitats.

Si totes les mesures fallaven hi havia un últim mecanisme per impedir els canvis: el cop d'estat.

### ***Limitació de la llibertat d'expressió i de reunió.***

Comença a sorgir la cultura de masses, per tant calen mitjans de comunicació i el principal mitja de comunicació del segle XIX era la premsa.

Tots els estats parlamentaris tenien lleis de premsa que establien el que es podia publicar i el que no (censura). Es censuren bàsicament tots els diaris opositors, que veien limitada la llibertat d'expressió.

També s'acostuma a limitar el dret de reunió i vaga, perquè als estats lliberals del segle XIX no els interessava que es consolidés un moviment obrer fort i organitzat, Això no passarà sense drets de reunió i de vaga.

per aplicar aquestes normatives i mantenir la pau interior a tots els estats europeus comencen a formar-se entre 1800 i 1850 cossos de seguretat de l'estat: la policia.

El primer estat que crea una policia moderna es la França napoleònica amb la policia organitzada per Fouché. A Espanya a l'any 1844 es crea la Guardia Civil, que era i es un policia bàsicament rural, amb reglament i comandament militar, que utilitzaven armament militar i que vivien en casernes per evitar que entressin en contacte amb els problemes dels seus veïns.

Tots els cossos de policials que es creen entre 1800 i 1850 tenen una doble funció: perseguir els delictes comuns i perseguir els delictes polítics o opinió.

### ***El control de les classes perilloses.***

En el segle XIX, a societats com la francesa es comença a veure als mes pobres com un perill potencial i a la França del segle XIX els mes pobres de la societat eren identificats com a classes perilloses.

Els veien com a possibles delinqüents o revolucionaris i per tant pensaven que l'estat tenia l'obligació de controlar-los, amb les noves societats lliberals havien desaparegut els mecanismes comunitaris del antic regim, que ajudaven als mes pobres i ha via augmenten molt la misèria, per tant es comença a desenvolupar

uns mecanismes bàsics per controlar aquestes classes perilloses.

Aquest mecanismes en alguns casos van ser beneficiosos per a la societat:

– ***educació***

Al segle XIX era una educació molt elitista, que només podia gaudir una part molt petita de la societat, l'estat liberal comença a estendre educació primària educativa: llegir, escriure, sumar, restar, .... i urbanitat. Llavors en molts estats l'escola es converteix en un centre de disciplina social on s'ensenyen els valors correctes.

Estaven ben vistos recursos pedagògics com el càstig físic com a mitja d'aprenentatge, des de principis de segle XIX es comença a legislar la obligatorietat de l'ensenyament primari, uns dels primers estats que ho fa es Prússia i els primers mestres prussians eren antics oficials de l'exercit.

A Espanya, a partir de la llei de Moyano (1860) educació primària es obligatòria, però no la paga l'estat sinó els ajuntaments. molts d'aquest no tenien recursos econòmics per tant en els ajuntaments, sobretot rurals, els mestres tenien dificultats per cobrar i per tant l'ensenyament no era de qualitat.

A més, un a mica abans del període de la restauració s'escriuen manuals en el que es vol explícitament educar als nens amb valors de la societat lliberal. Des de la perspectiva dels pedagogs havia d'haver un total coordinació entre la moral catòlica i els criteris del codi penal. Aquest manuals difonien entre els nens el conformisme.

La major part dels diners dels estats lliberals es gastaven en el manteniment de l'exercit i en la seguretat de l'estat, però molt poc en educació i assistencialisme.

– ***assistencialisme o sistema de beneficència.***

Els sistemes de beneficència eren institucions que intentaven mitigar, atenuar els problemes vinculats a la pobresa. A l'antic regim l'església era la que s'encarregava d'ajudar als pobres amb mesures com repartir sopa un cop al dia en tots els convents. En els estats lliberals el paper de l'església i la seva capacitat econòmica entren en davallada, per tant la funció assistencial d'aquesta desapareix en un moment que la població augmenta u es concentra en grans ciutats on hi ha grans bosses de pobresa.

Davant això els estats optaren per un intervencionisme estatal a mig camí entre el reformisme social i la por que produeixen els pobres. A tota Europa comença a formar-se una legislació estatal que va des de la legislació de fabriques al fonaments de l'estat social. Aquest normativa assistencial era diversa:

A França els pobres eren tancats a hospitals.

A Anglaterra hi havia una llarga tradició de poor Laws, lleis de pobres que establien les ajudes del municipis als pobres, Les poor laws es van endurir al 1834 amb la potenciació de les cases de treballs (workhouse), una institució que feia funcions d'orfenat, asil per vells o també aplegava als més pobres, a partir de 1834 les condicions de vida de les workhouse eren especialment dures: es separaven en diferents pavellons homes i dones, per tant es separaven les famílies. A més tots els que poguessin treballar ho havien de fer de sol a sol en feines con fer grava, molt dures. A canvi tenien un lloc per dormir i una alimentació dolenta per evitar que hi anés massa gent. Les workhouse eren institucions dissuasories on només hi anaven els més necessitats, ja que qualsevol que pogués ser explotat en una fabrica ho preferia.

També a Anglaterra van sorgir les primeres lleis de fabriques, la primera a 1802. Primer es limitaven a la higiene a les fabriques, després intenten afavorir els més dèbils (dones i nens) i finalment comença a regular el mercat laboral.

La primera recopilació de tota la legislació laboral anglesa es al 1901, després de tot un segle, aquesta es preocuparà per l'existència d'una sanitat per gairebé tota la població i un sistema de pensions fou l'estat alemany de Bismark a 1889. Alemanya era l'estat més industrialitzat d'Europa i per evitar confrontacions social impulsa la legislació social, que es la base del que després de la segona guerra mundial s'anomenarà estat del benestar. Comencem a trobar paral·lelament a l'assintencialisme estatal un assintescialisme obrer. Els obrers que s'ho podien permetre es pagaven una mútua perquè aquesta els pagues un metge si estaven malalts i els hi dones una pensió quan no poguessin treballar.

El mutualisme obrer estava en alguns casos vinculat als primers sindicats. Els sindicats lluitaven per assolir millores laborals genèriques com el dret al treball o millores laborals concretes com:

- la reducció de la jornada laboral: al principi la jornada laboral era de 12 hores, després de 10 i finalment de 8
- defensa dels salaris, millorar el poder adquisitiu dels treballadors i aconseguir un sou mínim
- taxació dels productes alimentaris de primera necessitat.

Quan els sindicats van ser prou forts van poder influir en partits polítics que van intentar impulsar un major grau d'assintencialisme de l'estat.

### ***– justícia, seguretat interior i formes de repressió de l'estat lliberal.***

Cal parlar abans de com era la justícia a l'antic regim, el sistema jurídic es fonamentava en que els homes no eren iguals davant la llei i en la exemplaritat de la pena. Les penes no es corresponien al delicte, a l'antic regim no existien codis penals i les normes molts cops s'aplicaven de forma arbitrària pels jutges. Es innegable que entre el segle XVI i el XVIII els diferents estats europeus comencen a desenvolupar un sistema jurídic estatal, que en principi volí evitar les venjances personals i a través de càstigs exemplars volia que es respectessin les normes que legislava l'estat. Aquestes normes no sempre eren fàcilment assimilables per la comunitat perquè es canvia la legislació i el que tradicionalment era permès passava a ser il·legal.

A Anglaterra s'apliquen les black law (lleis negres) a qui trobessin recollint llenya, caçant o buscant coses en terres d'algú altre (activitats permeses durant el comunitarisme) se'l condemnaria a mort.

L'estat aplicava el terror per intentar impulsar un cert ordre, ja que al no existir policia molt difícilment podien controlar a tots els que no respectaven la llei, però quan agafaven a un li feien pagar pels delictes de tots plegats,

Les presons de l'antic regim eren llocs oberts on el pres hi podia viure amb tota la família i els zeladors cobraven els presos pels seus serveis. Es podien permetre presons així perquè molt poca gent anava a la presó o se'ls executava o se'ls expulsava o se'ls exposava a l'escarni públic. A mes molts delictes eren solucionats amb amputacions d'alguna part del cos o es marcaven al foc viu, o es deportaven a treballs forçats a les colònies o se'ls condemnava a galeres.

### **Les lleis a Espanya.**

Carles I estipula al 1532 les següents lleis:

- castigar amb la mort a la foguera a qui blasfemes, a la bruixeria, a la falsificació de moneda, assassinat i sodomia.
- per delictes menors s'establia l'amputació d'una orel·la o d'alguns dits de la ma.

Carles III al 1783 aboleix per reial decret el poble gitano.

A mes a Espanya eren normals els autos de fe que organitzava l'inquisició, una institució que vetllava per la puresa religiosa i perquè es complissin les lleis. La inquisició tenia els seus tribunals de justícia que aplicaven la tortura fins al punt que quan algú era denunciat a l'inquisició acabaria confessant.

Llavors els que confessaven si era la primera vegada que havien pecat en una cosa petita eren perdonats, després de penjar-los el San Benito, a la segona vegada no els deixaven anar i els que havien fet un pecat gran anaven directament a la foguera i eren un acte públic les execucions.

El Garrot Vil ca ser vigent fins al 1977 i últim cop s'utilitza va ser a l'any 1973.

Durant l'antic regim les execucions eren actes públics, volien ser educatius i per tant eren gairebé festius i aquesta aplicació de la pena capital es va mantenir fins ven entrat el segle XX.

Un dels fonaments del liberalisme es que tots els homes son iguals davant la llei, començant a sorgir tractats de llei con el de Beccaria (1764) De los delitos y las penas cada delictes havia de tenir estipulada la seva pena corresponen, Jeremy Benthan (1748–1832) introduccion a los principios de la moral i de la legislacion el argument principal diu que la finalitat de les lleis hauria de ser garantir la màxima felicitat possible al major nombre de persones de la societat, per tant, a partir d'aquesta concepció de la llei començant a sorgir els primers codi penals, alhora que també canvia la concepció de les presons, deixen de ser un lloc obert per convertir-se en un lloc tancat amb zeladors que eren funcionaris de l'estat, també va desenvolupar-se un model de presó, un presó modèlica batejada per Panoptico, un arrea central pels zeladors i tot de galeries al voltant perquè des de el centre es poguessin controlar, aquest model de presó s'hauria de construir en el centre de les societats perquè els potencials delinqüents veiessin que si delinquen acabarien allà. Exemple: La Modelo de Barcelona.

També en aquest període es desenvolupen els dos grans models de presó moderna als Estats Units, a Philadelphia on es manté els presos aïllats i es una presó cel·lular i el de Alburn on tots els presos estan junts.

S'aboleix la tortura, es redueix l'utilitzaria dels treballs forçats i es vol que les presons siguin centre de reforma social. Durant els segle XIX augmenta el nombre de presons i de comdemnats però no perquè augmenti la criminalitat sinó perquè augmenta la vigilància, alguns estats en lloc de construir grans presons optaren per deportar sobretot Gran Bretanya i Rusia, un càstig molt freqüent era la deportació a Sibèria i a Austràlia.

Hi havia dos tipus de presos, per delictes comuns i per delictes opinió, en principi aquest dos nivells de presos no compartien presons i els detinguts per motius polítics en principi havien de rebre un tracte millor a la practica això no era així sinó que normalment els presos per delictes polítics acostumaven a ser castell sota jurisdicció militar. Exemple: Castell de Montjuïc.

#### **– Servei militar obligatori.**

El nou servei militar obligatori l'inventen els revolucionaris francesos que estaven envoltats pels estats absolutistes que volien destruir la revolució francesa, tots aquest estats absolutistes tenien exercits professionals de mercenaris, els francesos per oposar-se a aquest exercit únic mitja que van trobar va fer una crida general de la població. tots els homes d'una determinada edat tenien que anar al servei militar i procuren que els soldats lluitin per un ideal no per diners, els francesos aquest canvi a l'estructura de l'exercit els hi va anar molt be i durant mes de 20 anys els exercits francesos predominaven en tot el continent europeu, la resta d'estats europeus van imitar el model francès i s'establirà el servei militar obligatori, amb una durada de 3 a 10 anys i 20 anys a la reserva, menys a Gran Bretanya que van mantenir un exercit professional , només va canviar això a la primera i segona guerra mundial.

Servei Militar a Espanya. El servei militar era obligatori però no per a tothom, perquè l'exercit permanent obtenia els seus reclutes a traves de les quintes (consistia en que l'exercit cada any sol·licitava un nombre determinat de reclutes que no eren tots els nois en edat de quintar, es triaven per sorteig però la manera d'evitar-ho era pagant (s. XIX- XX)) cada any la quinta era mes gran que les necessitats de l'exercit.

### ***Implicacions exteriors del triomf del liberalisme europeu. Auge de l'esclavitud.***

El moment àlgid de la treta d'esclaus coincideix amb els anys de l'il·lustraria, amb les principals revolucions lliberals amb la revolució industrial e industrialització i sobretot en un període de gran creixement econòmic a Europa.

El destí d'aquest esclaus eren les plantacions americanes amb una producció destinada al mercat absolutament capitalista ja que el motiu que impulsa l'esclavitud son fonamentalment econòmics, sou del treballador igual a 0.

Però en aquest període sorgirà per primera vegada un comerç d'escala intercontinental entre Europa que exportava manufactures tèxtils, armes i objectes de poc valor amb Gran Bretanya i Àfrica on intercanviaven els objectes per esclaus i Amèrica on els canviaven per matèries primeres com cotó, cafè, sucre rom, cacao,... tot productes que es consumien a Europa. Els mercats on anaven destinats els esclaus eren:

– Brasil, on treballaven en grans hisendes on es produïa sobretot cafè.

– Antillas, els esclaus produïen sobretot canya de sucre, un gran mercat de recepció d'esclaus era Cuba on existí l'esclavitud fins l'any 1880.

– Estats del Sud de nord-americà (Geòrgia, Virgínia,...) estats on hi havien grans plantacions de cotó, matèria primera fonamental per l'industrialització i quantivament el nombre d'esclaus que va anar als Estats Units va ser inferior a els que es van vendre a les antilles i a Brasil, als Estats Units hi havien granges d'esclaus, el primer estat del mon amb una constitució liberal i estableix el dret de l'home i el cuitada era al mateix temps una de les principals ciutats esclavistes, això serà un dels motius de la Guerra de Secessió del Estats Units, que finalitzarà l'esclavitud (1863) al Estats Units però la població negre tardarà molts anys en adquirir els mateixos drets que la població blanca i comença a decaure aquest comerç internacional a partir de 1814, es produeix el Congres de Viena; a 1789 a Haití van comprar tants esclaus que la població esclava superava la població blanca i es van sublevar i van matar a tots el blancs de Haití, les potencies van establir un bloqueig naval a l'illa.

### **RESUM.**

#### **ANTIC REGIM:**

- **societat típicament agrària**
- **àmbit rural**
- **principal sector de l'economia era el primari, el 80% de la població activa**
- **poca activitat comercial**
- **societat estamental (noblesa-clergat- 3º estat)**
- **mecanismes comunals, camps oberts, crisis de subsistència**

-- sistema politic-institucional: l'absolutisme

-- model de justícia de l'antic regim

### **SOCIETAT LIBERAL:**

-- societat industrial

-- població viu en ciutats – societat urbana

-- migració del camp a les ciutats

-- procés industrialització

-- economia de mercat -- A.Smith

-- canvi de model demogràfic

-- classes socials (Burgesia-clase obrera)

-- mecanismes de control social (educació – sistema assistencial–seguretat de l'estat– servei militar)

-- Govern parlamentari liberal – fonamentat en el liberalisme doctrinari

-- individualisme capitalista

### **TEMA IV. EL PRIMER SOCIALISME I ELS ORÍGENS DEL SINDICALISME.**

Després de les revolucions de 1830 a gairebé tota Europa Occidental son substituïts els estats de l'antic regim per estats parlamentaris lliberals que es fonamentaven en el liberalisme doctrinari que dividia a la població en dues grans categories la dels ciutadans que tenien drets polítics i civils i la dels habitants que únicament tenien drets civils, però en aquest període comença a formular-se un liberalisme radical que s'identifica amb les idees democràtiques, que s'enfrontaran als liberals doctrinaris i a 1848 hi haurà una revolució coneguda com les revolucions democràtiques, que fracassen però que demostren que hi ha un ideari democràtic consolidat, es en aquest període quan comença a sorgir un moviment obrer organitzat a Anglaterra , quan parlem dels orígens del sindicalisme parlarem d'Anglaterra.

Entre 1830–1848 comencen a sorgir pensadors que ja no es conformen en reformar el liberalisme sinó que volen establir una alternativa al sistema liberal, començaran a sorgir el primers pensador socialistes de diferents tendències:

– **socialistes utòpics**, es desenvolupa sobretot a França.

– **socialistes científics**, màxims representants Marx i Engels.

– **socialistes antiautoritaris**, anarquistes.

#### ***Orígens del moviment obrer a Anglaterra***

A Anglaterra es el primer país on trobem un moviment obrer organitzat però la formació d'aquest moviment obrer esta molt vinculat als canvis polítics i econòmics que afectaran a Anglaterra i transformaran la societat anglesa on sorgirà una important classe obrera, a finals del segle XVIII el mon obrer angles estava molt

vinculat als radicals però hi han quatre moviments socials que ajudaran a configurar el moviment obrer britànic:

– **Ludisme**, 1811, el pares del liberalisme que van assentar les bases de l'economia de mercat son bàsicament dos autors A.Smith y D. Ricardo, ells eren conscients que la mateixa causa que pot comportar l'increment de la riquesa d'un país pot no comportar el augment no equitatiu de la riquesa la població, que augmenti la riquesa no vol dir que la riquesa estigui repartida.

A Anglaterra a principis del segle XIX era l'estat mes industrialitzat del mon, l'estat mes ric del mon però això no volia dir que la situació dels obrers anglesos fos bona, Anglaterra estava en guerra amb França que comportava que el Govern limités les llibertats individuals i prohibís les Trade Unions i sorgí el *ludisme* que feien actes vandàlics com trencar maquines, cremar fabri-ques aquest sistema fou empleat com mitja de pressió que anteriorment aquest actes vandàlics eren aïllats però el ludisme eren actes organitzats que durant tres anys van afectar a amplies zo-nes d'Anglaterra i comencen a 1811 a Nottingham Shire, a 1812 s'estenen als contats de York i Lanca shire. Els ludistes actuaven sota les ordres del general Nedd Ludd, figura mítica, actua-ven a la zona mes industrialitzada de Anglaterra en el moment que aquesta estava en guerra, per controlar als ludistes l'estat va enviar a 12.000 soldats, els arrestats eren condemnats a mort i l'execució es realitzava immediatament, el moviment ludita comença a decaure en 1813, hi ha un rebrot entre 1816–1817 i al 1830 la destrucció de maquines es va centrar en maquines agràries, no ho van fer en nom de N.Ludd sinó en nom del càpita Swing. Era un moviment irracional perquè els obrers amb els seus actes intentaven evitar el desenvolupament tecnològic que era conseqüència dels canvis polítics, econòmics, socials que havien transformat Anglaterra en un estat industrialitzat, era el moviment social de transició entre la societat de l'antic regim i la nova societat liberal capitalista, a la actualitat hi han historiadors que defensen que era un moviment racional perquè establir una negociació violenta per controlar el mercat de treball i veuen el budisme com una forma de solidaritat.

#### – **Sindicalisme, Trade Unions**

Sorgeix amb l'antic mon gremial i els primers sindicats aplegament a obrers qualificats, aquest nou sindicalisme complia funcions mutuels i a mes a mes les Trade Unions angleses eren sindicats locals i d'ofici, els primers sindicats no abrasaven l'estat angles sinó una localitat concreta i englobaven un ofici concret, es comencen constituir a finals del segle XVIII en el moment que s'inicia el procés d'industrialització a Anglaterra, els obrers qualificats organitzaven les Trade Unions per intentar controlar un mercat laboral estructurat pels canvis en l'economia i en la societat anglesa, també per les constants innovacions tecnològiques però aquest moviment aviat serà il·legalitat per l'estat angles per la Combination Laws lleis promulgades entre 1799–1800, perquè l'estat angles estava en guerra amb la França napoleònica i s'inicia un període de limitació de les llibertats individuals i col·lectives i l'estat angles aprova aquesta legislació pel temor que aquest sindicats que estaven vinculats amb el moviment demòcrata evoluciones cap uns posicionaments revolucionaris, son il·legalitats per motius polítics.

Al 1815 finalitzen les guerres napoleòniques, però l'estat angles no tenia cap intenció de derogar aquestes lleis per això una sèrie de dirigents demòcrates van començar a pressionar al Govern angles perquè derogues aquesta llei. John Gast va crear la societat filantròpica des de on va publicar el primer diari obreriste the trade newspaper, el publica al 1818 quan els sindicats encara eren il·legals.

John Doherty, inculcada concentracions festives d'obriers per reivindicar la derogació d'aquesta llei entre 1816–1819 eren molt freqüents. A l'agost de 1819, es van concentrar en un prat conegut com San Peter, concentració d'obriers demòcrates que no contava amb l'autorització del Govern, es va presentar l'exercit amb el recolzament de les milícies perquè no tenien permís havien de ser desallotjats amb un carrega de cavalleria que va provocar 11 morts i mes d'un centenar de ferits, aquesta massacre ajudar a crear consciència de grup als obrers i servi perquè el cap de pocs anys el Govern angles derogar les combintions laws al 1824 llavors començaren a sorgir els primers sindicats anglesos d'àmbit estatal com els creats per J.Gast que es digué unió

dels Operaris de la construcció abarcava tot l'estat angles i els oficis vinculats a la construcció. J.Doherty crea l'associació nacional per protecció treball, tema també un diari de caire obrerista la veu del poble.

Es va crear un altre sindicat que es deia unió nacional de les classes treballadores estava vinculat a dos dirigents demòcrates Lovell i Hettenington juntament amb Place seran els principals impulsos del *Cartisme*.

### – *Cooperativisme*

El moviment sindicalista va confluïr amb el cooperativisme de Robert Owen (1771–1858) vivia a Escòcia, d'origen modest, va arribar a dirigir la principal indústria de New Lanark, era una indústria tèxtil, arribar a la gerència perquè es va casar amb la filla del propietari, això li va permetre dur a la pràctica les seves idees i millora les condicions de treball com la seguretat a la fàbrica, la higiene, reduir la jornada laboral i augmentar el sou dels seus treballadors, la fàbrica es convertí en una fàbrica modelica, aquest èxit el portaren a creure que era possible desenvolupar un sistema econòmic alternatiu al sistema capitalista, **el cooperativisme**, era un cooperativista utòpic, perquè Owen pretenia substituir el sistema capitalista a través d'un sistema de producció més humà i que no tindria els problemes de la proletarització i per intentar realitzar aquest projecte abandonar Escòcia i marxar a Estats Units on va fundar una ciutat New Harmony on va intentar realitzar la seva utopia i el sistema de Owen intentava acabar amb l'economia monetària i això es el que primer va intentar als Estats Units, més tard a Anglaterra, però fracassa i després d'aquest fracàs tornar a l'estat angles per impulsar la seva visió del cooperativisme. Owen tornar en el moment que l'estat havia derogat les Combination Laws i es dedicava a defensar el seu model de societat des de la seva perspectiva els obrers anglesos no havien lluitat per obtenir reformes del mercat laboral sinó que ho que havien de fer era constituir cooperatives que fossin més rentables que les indústries i per tant les acabessin substituint, defensava la creació de cooperatives de producció, que són les que produeixen les coses, fàbriques amb la diferència que una cooperativa de producció els mitjans de producció són dels obrers, i cooperatives de distribució que són una mena de botiga, on es vendria els productes de les cooperatives de producció, aleshores semblava que el projecte d'Owen funcionava bé perquè al any 1832 a Anglaterra existien més de 500 cooperatives i treballaven aproximadament 20.000 obrers, va crear una associació nacional equitable labour exchange que era la associació pel canvi equitatiu del treball, que pretenia que els cooperativistes anglesos poguessin viure sense necessitats de diners, les diferents cooperatives intercanviarien els productes per hores de treball, tantes hores tants productes, però aquest sistema tingué diversos problemes, la gamma de productes era reduïda, hi havia poca varietat on triar, es podia afirmar haver treballat més hores de les que en realitat se havien fet.

Fins 1834 les coses semblaven donar-li la raó a Owen, llavors va ser quan intentar controlar el moviment obrer sindical angles, va fundar la National Consolidated Trade Unions (NCTU) aquest sindicat es constitueix en febrer de 1834 i la seva finalitat era coordinar a tot el moviment obrer angles i per primera vegada obrir les portes del sindicat a obrers no qualificats i en poc mesos aquest sindicat va superar el mig milió de afiliats, en trobem amb el primer gran sindicat de la història, però un sindicat que tenia com objectiu, coordinar a tot el moviment obrer angles amb la seva lluita contra el capitalisme i impulsar un sistema de cooperativisme que des de la perspectiva d'Owen hauria d'alliberar als obrers de la dictadura del capital, aquest sindicat no agradava ni a l'estat ni a la patronal, al cap de sis mesos aquest sindicat desapareix perquè van iniciar una sèrie de vagues per tot el territori angles que no van pogut mantenir perquè la major part eren obrers no qualificats amb sous reduïts i poca capacitat per mantenir una vaga de llarga durada, l'intent d'Owen per controlar el moviment obrer angles fracassa com el seu intent de substituir el sistema capitalista per una economia basada amb cooperatives però la creació d'aquest sindicat de masses demostrava als obrers anglesos cues coses:

- el sindicat de masses i d'àmbit estatal era possible.
- es podia plantejar alternatives al sistema capitalista

Owen fracassa en 1834, però no mort fins 1858 i Owen es dedica durant aquest temps a escriure llibres i

defensar la seva visió del cooperativisme, alhora que es dedica a criticar el sistema capitalista, atacava a institucions com la família i la propietat privada, la religió perquè pensava que això limitava la llibertat del home i proposava que aquestes valors fossin substituïts pel cooperativisme, la fraternitat entre els homes i la confiança amb la ciència, així en el moment en que Owen va morir gairebé totes les cooperatives de producció i distribució que havia format s'havien vist obligades a tancar perquè a diferència del que ell creia no havien estat capaces de competir amb les indústries capitalistes, menys una que va ser la cooperativa de distribució de Rochdale aquests es van quedar una part de l'ideologia d'Owen però abandonaran la basant més utòpica els cooperativistes fundaran una cooperativa de consum perquè aquest visquessin millor, una de les diferències més importants es que no només acceptaven els diners sinó que establiren que totes les compres que es realitzessin a la cooperativa s'haurien de realitzar amb metàl·lic. Es realitzaven assemblees per a la discussió dels problemes, cada home tenia una vot, els beneficis de la cooperativa es destinarien a fer-la més gran, a ajudar als cooperativistes creant escoles, construint hospitals i procurant que els productes que veniant fossin més barats, una part dels beneficis es repartien entre els cooperativistes segons la quantitat de diners que s'haguessin invertit en la cooperativa i segons el volum de comprar que hagués realitzat a la cooperativa, aquest sistema a perdurat fins als nostres dies.

Owen no pretenia establir una alternativa al sistema capitalista sinó que volia acabar amb ell. Rochdale volia reformar el sistema capitalista i que en la mesura d'ho possible els seus membres tinguessin un nivell de vida bo.

#### – *Moviment radical cartista*

Després del fracàs del sindicat que havia impulsat Owen a 1834, alguns dirigents demòcrates anglesos com Lovett, Heterington i Place van intentar reorganitzar el moviment obrer anglès, així aquest a 1836 van crear l'associació de homes treballadors de Londres i van elaborar un programa polític, amb forma de carta, dirigida al poble on defensaven els següents punts:

- com a principi bàsic defensaven el sufragi universal masculí.
- defensaven la necessitat d'eleccions sense frau,
- volien que el Parlament anglès es renovés cada any,
- que els parlamentaris cobressin un sou,
- defensaven la supressió de la necessitat de ser propietari per poder-se presentar a unes eleccions,
- volien l'igualtat de drets per totes les circumscripcions electorals.

En aquest programa si concentraven les reivindicacions tradicionals demòcrates però també les reivindicacions dels sindicats i d'alguns socialistes, perquè el moviment cartista no era un moviment reformista sinó un moviment revolucionari, ja que els cartistes a través de la democràcia volien transformar de manera estructural a la societat anglesa. Lenin va escriure que el Cartisme va ser el primer moviment polític del proletariat recolzat per les masses populars i aquest moviment es desenvolupa sobre tot en 1837–1848, es desenvolupa en tres grans onades de recollides de firmes:

- 1837–39, dirigida per Lovett, Place, intenten impulsar una reforma electoral que els hi permetés transformar la societat per aconseguir-ho recollien signatures, varen ser recolzats per 1.250.000 persones, el Parlament anglès va discutir les propostes dels cartistes, les varen votar i no les varen acceptar, en un primer moment desmoralitzar als cartistes que es tornaren a organitzar.
- 1840–42, en aquesta segona etapa el moviment cartista el seu principal dirigent es deia O'Connor, impulsa

la creació de l'associació nacional per la carta, considerada com el primer partit polític obrerista d'Europa, arribaren a tenir 50.000 afiliats i durant aquest període van recollir 3.315.000 signatures per recolzar novament la carta al poble, tornaran a presentar-ho al Parlament i tornaren a ser rebutjats, davant l'actitud del Parlament li quedaren dues vies acceptar-ho o revelar-se, finalment optaren per la resignació.

– 1847–48, en aquest període no van ser capaços de confegir tantes signatures solament 1.975.000 i tornaren a presentar la carta al Parlament i per tercera vegada el Parlament angles torna a discutir-ho i no accepta la proposta dels cartistes, no es va reformar aquesta llei fins l'any 1867 que va ampliar el sufragi censitari.

### **Organització del moviment obrer francès.**

A l'organització del moviment obrer francès hi trobem quatre elements constitutius:

– la tradició heretada de la Revolució Francesa, molt vinculada al Jacobinisme que es caracteritzaria pel seu republicanisme amb una tendència insurreccionalista, visió de l'estat centralista, per imposar un estat uniformitzados,

– existència de pensadors socialistes, socialistes utòpics,

– la tradició mutualista, els obrers que s'ho podien permetre es garantien una sanitat mínima a través de mútues privades,

– a França existia una organització sindical que només es trobava a l'estat francès, **Compagnorance** des de la revolució francesa a França predominava el liberalisme doctrinari, ley de chapelier, que impedia l'associació sindical i els obrers es van veure obligats a organitzar-se a l'anonimat, però hi havia una organització que va servir de sindicat anònim, tenia els seus orígens a l'edat mitjana però el seu punt àlgid va ser al segle XIX, es dividien en dos disciplines, els gavots (laics) i els devorangs (catòlics).

El Compagnorance era un sistema de controlar el mercat laboral en alguns oficis molt qualificats, era una mena d'organització secreta, s'entrava dins d'aquesta associació després d'un procés d'inicialització a França, els aspirants sortien de la ciutat de Lyon i després de passar per moltes ciutats tornaven a Lyon, va perdurar durant gran part del segle XIX a França.

### ***Les revolucions liberals i el moviment obrer: 1830–1848.***

També van tenir molta importància les revolucions de 1830 i 1848, a 1830 comporta la caiguda de la monarquia dels Borbons substituïts per la dinastia dels Orleans, l'últim Borbó va ser Carles X que va intentar reimplantar l'antic regim a França, hi ha una revolució que fa caure la dinastia dels Borbons i la substitueix per la dinastia dels Orleans que imposarà a l'estat francès el liberalisme doctrinari, entre 1830 i 1848 hi hauran el període dels negocis de la burgesia industrial i financera, a 1830 l'estat liberal que s'imposa és un estat de propietaris que té com a principals valors la defensa de la llibertat privada, l'ordre públic i una certa llibertat controlada pel l'estat uns principis molt llunyans als principis de la Revolució Francesa, per tant, una gran part de les classes populars franceses no estaven d'acord amb aquest sistema laboral a més a més, de 1830 a 1848 el moviment obrer francès progressivament es radicalitza que ho van fer les insurreccions de ..... que eren obrers protoindustrials que treballaven la seda a la ciutat de Lyon, on es produïa el 50 per cent de la producció de seda francesa i en els anys 30 coincidint amb l'arribada dels Orleans aquesta indústria entra en crisi perquè no pot competir en les sedes que arriben de l'exterior i perquè els comerciants aprofiten la liberalització de l'economia retallen en preu que pagant per peça, es manifesten per demanar al Govern que posi aranzels que mantinguin els seus sous relativament alts però el Govern francès envia a l'exèrcit que els esclafi militarment la primera vegada al 1831 i la segona al 1834.

El Govern dels Orleans no estava disposat a cedir a les pressions d'uns sindicats que començaven a

organitzar-se que reivindicaven coses com la reducció de la jornada laboral a 10 hores diàries, 6 dies a la setmana, sense vacances, sense sanitat i sense pensions, la limitació de la jornada de treball, també la supressió del treball a preu fer, volia que el Govern reglamentés els contractes i que impulsés una legislació laboral que millorés l'higiene a les fàbriques, les condicions de treball dels obrers i que evités els abusos dels empresaris sobretot amb els més dèbils, dones i nens, també reivindicaven un salari mínim i que l'estat garantís el dret associatiu i de vaga, no pot haver-hi un moviment sindical fort, proposaven a l'estat que ajudessin a crear cooperatives i mútues que cobrissin als obrers en cas de malaltia o de no poder treballar.

Amb la revolució de 1848 cau la monarquia dels Orleans i aquest cop els Orleans no són substituïts per una altra monarquia sinó que es proclama la segona república democràtica francesa que garanteix el sufragi universal masculí i per primera vegada després de la revolució de Febrer del 1848 dos representants dels revolucionaris que eren dirigents de la revolució com Alexandre Martinet i L.Blanc s'encarregaran de la comissió de Luxemburg, la funció era arbitrar en els conflictes laborals tenia dos dirigents obrers com a responsables, es crea a França una mena d'indústria estatal, els tallers nacionals, que es van crear per donar feina als aturats per intentar portar a la pràctica el dret del treball i en pocs mesos començaran a treballar en aquest tallers més de 100.000 obrers, s'obren clubs i diaris de tendència obrerista però quan es celebren les primeres eleccions amb sufragi universal després de la revolució s'imposen els lliberals moderats, mentre que els diputats obrers quedaren reduïts a una petita minoria, llavors Martinet i Blanc són desplaçats del Govern i Louis August Blanqui intenta realitzar un cop d'estat per imposar un Govern obrerista però Blanqui fracassà i com a reacció al cop d'estat el Govern tanca els tallers nacionals, els clubs i diaris obreristes, els aturats s'insurreccionen i el Govern dona poders dictatorials al general Canignac, general que esclafarà la revolta d'aquests obrers, més de 4000 morts dels quals molts afusellats, 15.000 detinguts dels quals 4.500 foren deportats a les colònies i això finalitza a través de les eleccions democràtiques, Lluís Napoleó Bonaparte III, nebot de Napoleó Bonaparte, realitza un cop d'estat nomenant-se emperador fins l'any 1870 amb la guerra Franco-Prusiana.

### **Els principals utòpics.**

Marxisme o socialisme científic formulat per K.Marx i F. Engels el que estableix la diferència entre socialisme científic o utòpic és Engels, ell afirmava que tots els projectes socialistes anteriors al pensament de Marx eren utòpics o irrealitzables i per tant diferents al socialisme realitzable però això era discutible i cal recordar que el primer dels llibres de Marx i Engels és el Manifest Comunista (1848).

**Sant Simón**, Conde de Sant Simón, el nom real era CH de Rouvroy (1760–1825), durant la revolució francesa tenia 29 anys es canvia el nom per Bonhome, va ser membre de la comuna de París, va aprofitar els càrrecs polítics que va tenir per enriquir-se amb l'especulació de les terres, tràfic d'influències, una vegada finalitzada la Revolució Francesa recupera el seu nom i es va dedicar a la teorització però difícilment el pensament de Sant Simón no el podem qualificar de socialisme utòpic sinó de científic elitista, el seu pensament es caracteritzava per ser cosmopolita, tenia una plena confiança amb el progrés científic-teòric, partidari de l'industrialització, pensava que hi havia una lluita de classes entre productors i improductius, i per tant afirmava que els productors havien d'acabar amb els improductius, veia la societat com si fos una fàbrica, pensava que el Govern havia d'estar en mans dels tecnòcrates, els que han de governar han de ser els més capacitats i dominar la tècnica de fer el que han de fer, defensava la necessitat de la jerarquia i per tant eren adversaris convençuts dels demòcrates, va influir entre un grup reduït de persones (cénacle) on hi havien tres corrents:

- intel·lectuals, com A. Comte impulsor d'un corrent filosòfic, *el positivisme*, i d'una disciplina científica la *sociologia*.
- ingeniers, F. de Lesseps, que va construir el canal de Suez.
- obreristes, Plazar, Enfantin, van construir el grau dels obrers, quan va morir Sant Simón no es van limitar a

difondre la seva ideologia sinó que la van convertir en una religió, con que San Simón no era partidari de la unió familiar es practicava l'amor lliure i el Govern francès va clausura el grau dels obrers per escàndol públic, dins del grau dels obrers es va organitzar el primer grup de feministes que van arribar a publicar un diari. San Simón havia defensat la superioritat espiritual de les dones, la necessitat del treball femení amb una societat industrial i era contrari a la família i partidari de l'amor lliure.

**Charles Fourier**, va néixer a Bessanson a 1772 i va morir a Paris a 1837, era fill de comerciants i ell mateix també es va dedicar al comerç però durant la seva vida va tenir dues passions obsessives, una era trobar un sistema alternatiu al capitalisme i pensava que la havia trobat quan desenvolupar la seva teoria sobre els falansteris, teoria de l'atracció, estava convençut que dins dels falansteris deixapereixerien tots els problemes de la societat capitalista, es com una mena de gran convent on es realitzaven activitats agràries e industrials però les predominats serien les agràries, les feines i càrrecs serien rotatoris, quedaven abolides totes les diferències per sexe i raça, es practicaria l'amor lliure i els fills no tindrien pare i mare sinó que serien fills de la comunitat, viurien, menjarien, treballarien i s'educarien en comunitat i quan tot el món estigués distribuït en falansteris no serien necessàries el Govern ni la policia i regnaria la pau sobre la terra. La seva segona obsessió eren els burdels.

La teoria tornar a desenvolupares a 1868.

**Louis Blanc**, (1811–1882) es el menys utòpic de tots els socialistes utòpics, Blanc es va avançar al seu temps, defensava l'intervencionisme estatal, va escriure un llibre la organització del Treball defensava que l'estat havia d'intervenir per evitar la pobresa extrema i aquest estat hauria de garantir el dret al treball, a través d'indústries públiques que s'anomenaven tallers socials, que van inspirar els tallers nacionals de la revolució de 1848, també defensava l'abolició de l'esclavitud, defensava un programa més realitzable; paral·lelament aquest pensament socialista utòpic va sorgir un pensament de tendència comunista durant la Revolució Francesa hi havia un petit nucli de polítics que eren més radicals que els Jacobins, aquest pensaven que molt més important que la llibertat era el concepte d'igualtat i proposaven una societat on no existís la propietat privada, coneguts com els iguals, el principal dirigent era Noël Babeuf, aquest grup va intentar organitzar un cop d'estat per imposar el seu projecte igualitari però van ser detinguts per Napoleó Bonaparte, van ser condemnats i executats tots excepte un que es va salvar perquè no era francès, era Itàlia de nom Mario Buonarrotti quan estava a punt de morir va escriure un llibre la conspiració dels iguals publicat a 1828 on explicava l'ideologia de Babeuf.

**Louis August Blanqui**, pensador comunista, partidari de la violència, (1805–1881) era el principal teoritzador de la via conspirativa e insurreccional per arribar al poder, no era demòcrata, sinó que pensava que a través d'una elit de conspiradors professionals podria realitzar un cop d'estat que el permetés arribar al poder e instaurar la dictadura dels pobres, s'estava avançant als plantejaments de Lenin. Es va passar la major part de la seva vida a diferents presons franceses, el seu darrer llibre es titula sobre l'eternitat dels astres l'història es repeteix contínuament, que tot el que havia fet a la seva vida ho havia fet ja en una altra vida.

**Etienne Cabet**, (1788–1856) era un pacifista convençut pensava que a través de la propaganda u de l'activitat personals dels cabatians podien convèncer a la societat capitalista que s'havia d'evolucionar cap a una societat comunista on no existís la propietat privada. Donava tanta importància a la propaganda que el seu principal llibre de teoria era una novel·la Viatge a Icaria, es una societat perfecte que somiava Cabet, defensava que la seva societat igualitària s'hauria de fomentar en la família i de fet intentar portar a la pràctica les seves idees creant colònies de cabatians a Estats Units i Oceania, però fracassen.

Narcís Monturiol era el principal cabatia a Barcelona.

## **TEMA V. LA PRIMERA INTERNACIONAL (1864–1876–1881)**

Va ser fundada a 1864 i va durar fins 1881, l'internacional es va dividir entre els partidaris de Marx i de

Bacuni.

L'idea de solidaritat obrera havia sorgit entre els demòcrates socialistes i revolucionaris diversos que es trobaven exiliats a Londres després del fracàs de la revolució democràtica de 1848, aquestes idees sorgiran en un període en que començava a desenvolupar-se el pensament socialista, comunista i anarquista. En un període on el sindicat europeu s'estava organitzant i començaven a crear-se els primers partits socialistes a 1863 a Prússia creen el primer partit socialista europeu el 28 de setembre a Londres al Sant Martín Shall van convocar un Congrés per organitzar una associació internacional de treballadors que en un primer moment incloïa a la seva organització a totes les tendències revolucionaries europees que es podien trobar: Proudhonians, Tradeunionistes, Ex-cartistes i Ex-Owenistes, Mazzinistes i comunistes d'origen alemany.... hi havia multitud de tendències i en aquesta reunió van elegir un comitè provisional, que havia d'organitzar la primera internacional, integrats per dirigents obreres de tota Europa, hi havia 24 anglesos, 10 alemanys, 9 francesos, 6 italians, 2 polonesos i 2 suïssos.

Un dels representants que tenia més pes a l'internacional era una alemany **Karl Marx** durant els orígens de la internacional es va mantenir en un prudent segon pla des de la fundació de organització destaca com a teòric, va ser l'encarregat de redactar el manifest inaugural de la primera internacional, on defensava que l'emancipació dels treballadors havia de ser tasca dels mateixos treballadors, també afirmava que la nova societat capitalista es limitava a un únic estat per tant els obrers europeus haurien d'organitzades d'una manera solidària i que els possibilités lluitar contra el sistema capitalista, la primera internacional volia organitzar el moviment obrer europeu i afirmaven que lluitarien per la justícia social i que en aquesta organització no es podia discriminar a ningú per les seves creences, raça o nacionalitat i finalment establí el lema de la AIT *mai mes sense drets*.

Tingueren molta importància tres corrents diferents:

- exiliats que es trobaven a Londres des de les revolucions de 1848 i entre aquest tenen molta importància els d'origen alemany, eren importants el membres d'un organització lliga dels comunistes els principals dirigents errant Marx i Engels.

- sindicalistes anglesos, tradeunistes després del fracàs del sindicat d'Owen, els sindicats anglesos tornaran a expandir-se sobretot entre els obrers qualificats i aquest sindicats errant sobretot reformistes, tenien un programa que pretenia millora el nivell de vida dels seus associats i no estaven interessats en un canvi revolucionari de la societat, els sindicats anglesos estaven interessats en millorar el sou dels obrers britànics, aconseguir una legislació laboral que afavorís als obrers anglesos i en millorar les condicions de treball dels obrers. Les Trade unions més grans no s'integraran dins de l'internacional i els que s'integraran en la part moderada de la AIT.

- prouhionians, moviment obrer francès, estava molt influït per les tesis de Proudhon, els principals dirigent dels obrers francesos era E.Tulian va morir afusellat després de la Comuna de París, els obrers es caracteritzaven per tenir oficis artesanals i per seguir les tesis de Proudhon (1809–1865) l'ideològic es fonamentava en el rebuig a l'estat, com tots els anarquistes volien destruir l'estat, no era favorable a la lluita política, la seva societat ideal es basava en les cooperatives i mutus federades lliurement on no existís l'explotació del home per l'home, perquè Proudhon creia que tothom havia de ser propietari del seu treball, defensava que cadascú quanyes segons el seu esforç individual, tot això el portar a oposar-se als sindicats, sobre tot als reformistes que realitzaven vagues per motius econòmics, aquestes reformes només servien per allargar l'existència del sistema capitalista en canvi ell era partidari d'una revolució social que destruí el sistema capitalista, cal tenir present que una de les principals diferències entre els marxistes i els anarquistes es que els primers colen conquerir l'estat per ho qual necessitaven organitzar-se en partits polítics en canvi els anarquistes volen destruir l'estat.

Proudhon era d'orígens humils, no va pogué anar al col·legi, era autodidacta, va escriure llibres com que es la

propietat privada? publicat a 1840 on defensava l'afirmació que la propietat privada era un atracament a la col·lectivitat. A 1842 publica advertència als propietaris i a 1846 sistema de les contradiccions econòmics mes conegut per misèria de l'economia a 1847 va ser replicat per Marx que va escriure com a replica misèria de la filosofia

Va participa activament a la revolució democràtica de 1848, on va ser elegit parlamentari i des de el Parlament Francès va defensa el seu projecte social. Per crear les cooperatives eren necessaris diners i aquest proposa al Parlament francès que crees un banc que dones crèdits sense interessos per formar aquestes cooperatives, però quan a finals de 1848 els conservadors tornen al poder i després de l'intent de cop d'estat de Blanqui, les idees de Proudhon que no van agradar als conservadors el van portar a un període en que va viure de l'estat entre 1849–1852 va experimenta l'hospitalitat de les presons franceses, a 1852 Lluís Napoleo fa un cop d'estat i es proclama emperador, llavors l'indulta sempre que no torni a intervenir en la política activa, s'exilia de l'estat francès se'n va a Bruselas on viurà els darrers anys de la seva vida, ell va desenvolupar un projecte ideològic que es fonamentava en els desitjos d'un mon artesanal i protoindustrial que desapareixia amb el procés d'industrialització.

### ***Estructura interna de la AIT.***

Durant els primers anys de l'AIT l'estructura interna d'aquesta organització estava molt poc definida com hem vist, dins de l'AIT hi havia multitud de tendències ideològiques, no quedava clar com la AIT podria organitzar el moviment obrer internacional i durant el seus anys de funcionament consolida una estructura organitzativa interna i un ideari obreriste de tendència socialista cada vegada mes allunyada de les tesis democràtiques. Organització:

– Consell General, a Londres, que organitzava organitzacions anuals, cada vegada d'una manera mes clara impulsava l'organització de sindicats en els països on hi hagués afiliats a l'internacional, així, els diferents països afiliats constituïen *Federacions regionals* (anglesa, francesa, suïssa, espanyola (1870)), organitzaven sindicats afiliats a l'AIT que normalment eren locals i d'ofici.

### ***Principals diferències entre la primera internacional i la segona ( fundada a 1889)***

Son dues les diferències,:

– les diferents tendències ideològiques enfrontades entre si molts freqüents les disputes entre marxistes i anarquistes, en canvi la segona normes hi havia una tendència ideològica, era una organització marxista, les disputes seran entre diferents tendències del marxisme. El principal partit europeu del segle XVIII era SBD (social demòcrata alemany)

– la primera era una associació fonamentalment el sindicalisme, la segona era fonamentalment una organització de partits polítics socialistes.

Amb la formació de l'ideologia de l'AIT tingueren molta importància els Congressos anuals que es celebraren fins que els fets de la comuna de Paris portaren a la ruptura dels marxistes i anarquistes.

### ***Expansió de l'AIT.***

Des de l'any 1866 es una etapa de congressos anuals, en aquest congressos gradualment els dirigents anglesos perden pes específic en benefici amb els dirigents obraristes del continent. Els congressos anuals tenen importància perquè es convertiren en actes de discussió teòrica, on s'anava configurant l'ideologia del moviment obrer europea, de tendència socialista cada cop mes allunyada de les tesis del moviment radical democràtic.

Els principals temes de discussió eren l'ensenyament integral, les religions, els problemes lingüístics, el paper de la dona a la societat, l'igualtat de sexes, el pacifisme,.... però sobretot els dos temes fonamentals de discussió eren la definició de socialisme i l'estructura interna de l'internacional, i la seva organització sindical.

La definició del socialisme, als inicis del segle XIX s'identificava per socialista a tots els partidaris del intervencionisme estatal, tots els que volien que l'estat intervingués, eren qualificats de socialistes, en canvi, en el congressos de l'AIT es perfila la nova definició a partir de les discussions, s'entén que socialista es el partidari de la socialització dels mitjans de producció, una idea que no era acceptada per totes les corrents ideològiques que impulsaren l'AIT concretament ca ser en el Congrés de Brussel·les on es va decidir que la terra, les mines i les grans infraestructures haurien de ser propietat col·lectiva de l'estat, en canvi els mitjans de producció haurien de ser propietat dels mateixos obrers, aquestes tesis son fonamentalment marxistes s'aprovaren amb l'oposició dels Proudhonians.

La organització sindical de l'AIT, en un primer moment l'estructura interna no era massa clara però en aquest congressos s'aprova que l'AIT s'organitzes com una gran plataforma sindical, al Congrés de Ginebra a 1866 s'aconsella als internacionalistes que organitzin federacions de sindicats d'àmbit sindical. L'AIT es configurava com una organització eminentment sindical, però els sindicals revolucionari, des de l'internacional volien plantejar una alternativa a la societat capitalista que es fonamentes en aquest sindicats, que per tant no buscaven millores puntuals sinó la destrucció del capitalisme.

A partir de 1867 les principals disputes a l'interior de l'AIT son entre marxistes i bakuninistes, Bakuni era el principal teòric del anarquisme, les discussions entre Marx i Bakuni eren per motius tàctics i organitzatius però a partir dels fets de la Comuna de Paris, la disputa entre Marx i Bakuni passarà a ser per motius estratègics, durant els anys previs a la comuna de Paris van ser els marxistes el que volien que el Consell General tingues mes poders polítics , en canvi Bakuni defensava tot el contrari.

La seva finalitat era la mateixa, volien destruir la societat capitalista i les classes socials però els marxistes per aconseguir-ho pensaven que els obrers havien d'intervenir en les lluites polítiques, Marx volia conquerir l'estat però Bakuni volia destruir l'estat.

Però els que van portar a la ..... va ser els fets de la Comuna de Pari a 1871, en el període previ a la Comuna de Paris, l'internacional s'havia estes per tota Europa i va arribar a tenir uns 270.000 afiliats a tota Europa però aquesta organització va ser ilegalitzada en molts estats europeus i es va dividir entre els partidaris de Marx i Bakuni..

La guerra Franco-prussiana s'inicia a 1870, els prussians estaven interessats en una guerra amb l'estat francès perquè sabien que era l'única manera d'unir els diferents estats alemanys entorn de Prussia, en aquells moments governava a França Lluís Napoleó III, volia impedir l'unificació alemanya i pensava que l'exercit francès podia vèncer sense problemes a l'exercit Prussià, cau a la trampa de Bismark i son els francesos els que declaren la guerra als prussians, però de fet els exercits prussians dirigits per Molke guanyant sense cap problema a les tropes franceses sobre tot a la Batalla de Sedan, aquí l'exercit imperial francès queda absolutament destrossat fins el punt que el mateix emperador es capturat per les tropes alemanyes i França es queda provisionalment sense Govern, després d'aquesta derrota cau el segon imperi francès i es proclama la tercera república, però Bismark es troba en el problema que no te amb qui negocia la pau , a mes a mes, els exercits prussians ocupaven tot el nord de França, inicialment el Govern de la tercera república reparteix armes entre el poble de Paris i crea una milícia armada, però s'evidencia que els francesos no poden guanyar la guerra, per tant, finalment firmen un armistici però abans de signar definitivament la pau celebren eleccions a França, les eleccions les guanyen els conservadors, que eligeixen com a president de la República a Thiers, que havia estat ministre durant la monarquia dels Orleans, volia signar la pau amb Bismark i desarmar la guàrdia nacional de Paris, i aquí comencen els problemes perquè aquesta milícia armada no estava disposada a entregar les armes i quan Thiers envia a dos generals perquè desarmen els milicians aquest es revelen, el 18 març de 1871, la guàrdia nacional ocupa la capital, però no poden sortir de Paris perquè les afores de Paris

estaven ocupades per l'exercit Prussià que envoltava la ciutat, el Govern conservador fugí de París i es refugià a Versalles, sota la protecció dels prussians, però els rebels s'organitzen i al cap de 10 dies proclamen la **Comuna insurreccional de París**, una comuna és bàsicament un juntament revolucionari que es dota de potestat jurídica, legislativa i executiva dins del seu àmbit municipal als insurrectes celebren unes eleccions per elegir als representats dels ..... a la Comuna, eligiren a 92 consellers de tots els partits revolucionaris que en aquells moment hi havien a la capital francesa i organitzen el Govern de París en nou grans consells o ministeris, consellers:

- finances -- prondhonia
- guerra -- internacionalisme
- justícia -- jacobí
- consell seguretat nacional -- blankiste
- subsistència -- anarquista
- treball -- marxista
- assumptes exteriors -- jacobins
- serveis públics -- internacionalisme
- ensenyament públic -- banquiste

en el Govern de la comuna es trobaven representades totes les tendències revolucionaries de França. Les principals mesures que va atorgar aquest Govern són:

- legitimar el seu poder i van aprovar que tot el poder polític i jurídic de la ciutat de París depenia de la Comuna, tots els càrrecs serien electius i cobrarien un sou.
- dissolgueren l'exercit i la policia i el substitueix per la Guardia nacional, es declararen laics no confessionals.
- l'ensenyament havia de ser públic i gratuït,
- nou reglament que establia importants responsabilitats dels obrers a la gestió de les empreses, co-gestió entre empresaris i obrers, però els comuns no van col·lectivitzar les empreses que es trobaven a la ciutat de París, formaren en cooperatives les empreses que havien estat abandonades pel seu propietari tampoc van nacionalitzar el Banc Emissor de Moneda i van deixar que els funcionaris fidels al Govern de Thiers abandonessin París i d'aquesta manera es poguessin dirigir a Versalles. Van capturar a 74 ostatges, personatges importants de la vida francesa com l'arquebisbe de París i van afirmar que si assaltaven la ciutat l'executarien, els prussians es limitaran a impedir que els comuns sortissin de París, Thiers des de Versalles reorganitzar l'exercit francès i ordenar a l'exercit francès que acabes amb la comuna de París, l'exercit francès estava comandat pel Mac Mahon que inicia l'atac el 21 de maig de 1871 i els combats pels carrers de París durant una setmana, es produeixen actes de gran violència, els 74 ostatges són executats, els comuns més radicals anomenats petrolers es van dedicar a incendiar els barris alts de París, quan Mac Mahon ocupés la capital probablement serien executats i es dedicaran a destruir tot el que van poder, els combats van ser molts intensius, més de 15.000 morts, molts d'ells afusellats i uns 20.000 detinguts, la major part d'aquest van ser empresonats i posteriorment deportats, però en tot cas la comuna demostrava que un Govern revolucionari era possible, que hi havia una alternativa als governs lliberals perquè París no era una ciutat qualsevol, era

considerada la capital del món i els comuns són destruïts no per manca d'organització sinó perquè la repressió de l'exèrcit francès. Aquests fets van preocupar a molts governs europeus que decidiran il·legalitzar la AIT, ja que la culpaven de ser l'impulsora dels fets de la comuna de París. La major part de dirigents obreristes van ser detinguts i posteriorment empresonats, deportats o executats. A més de tenir importància per ella mateixa és important per accentuar les discrepàncies entre els dos principals teòrics de la internacional, Marx (1818–1883) i Bakuni..... posessin tàctiques a estratègies i de la discussió dels partidaris de cadascun portessin al tancament de l'organització i es perfillessin des de les teories revolucionàries dels dos de les teories revolucionàries que han tingut més influència en el món, des de finals del segle XIX i bona part del segle XX com el socialisme marxista i l'anarquisme.

**Marx**, havia tingut un paper important des de els inicis de la AIT, després dels fets de la Comuna de París, Marx i els marxistes comencen un període de activitat frenètica perquè la lectura que fa Marx dels fets de la Comuna de París és molt positiva, perquè des de la seva perspectiva els aconteixements que havien afectat a la capital francesa demostraven que el moviment obrer europeu era suficientment madur per iniciar la revolució social però que li mancava d'organització, el consell general hauria d'adquirir més pes polític per impulsar que les federacions regionals es convertissin en partits polítics socialistes, en canvi **Bakuni** estava d'acord amb Marx en que els fets de la Comuna de París indicaven la maduresa del moviment obrer europeu, eren l'únic amb ho que estava d'acord, per Bakuni el consell general hauria de perdre pes polític per convertir-se en un mena de coordinadora de moviment revolucionari estava en contra que el internacionalistes s'organitzessin en partits polítics perquè ell volia destruir l'estat.

**Marx**, va néixer a Alemanya, a Renania, era part de l'estat prussià, era fill de un advocat que havia abandonat la religió jueva per la protestant, Marx va estudiar la carrera de dret, història, filosofia, a l'universitat entra en contacte amb el pensament d'uns filòsofs més importants del segle passat, durant el seu període de formació segueix el ideal de Hegel i quan Marx promulga les seves teories materialistes conservar de Hegel la dialèctica no és més que una manera d'analitzar els problemes, d'un tesi A i una antítesi B del conflicte sorgeix una síntesi C

La dialèctica és treia de Hegel, a 1843 no es dedica a l'abogacia sinó que es dedica al periodisme en un estat que no es caracteritzava per la llibertat d'expressió (Prússia), el jove Marx era progressista, no revolucionari, el Govern prussià li va proposar a Marx dues alternatives, o anar a la presó o exiliar-se, va escollir marxar a París, on coneix el pensament dels principals socialistes utòpics, on entrarà en contacte en el que serà el seu amic més fidel Frederic Engels, que al igual que Marx era alemany, també de família molt rica propietaris de fàbriques tèxtils a Alemanya i a Gran Bretanya, serà Engels el que li dirà a Marx que si vol entendre el funcionament de la societat ha d'estudiar l'economia, perquè les relacions econòmiques l'ajudaran a comprendre la problemàtica actual. Entre 1843–1848 el pensament de Marx es radicalitza i comença a militar a la lliga dels justos organització política formada per alemanys a 1848 és igual a la lliga comunista que reivindicaria l'ideologia comunista i per això els dos principals teòrics d'aquesta organització Marx i Engels escriuen el Manifest comunista, aquest text és uns dels dos fonamentals per entendre l'ideologia marxista, el primer publicat a 1867 el primer volum i els altres dos publicats després de la seva mort.

En el manifest comunista de Marx formulava per primera vegada les bases del seu pensament i afirmava que calia diferenciar la societat entre la superestructura que identificava amb l'ideologia la cultura o les institucions polítiques i l'estructura de la societat que per ell és fonamentària amb les relacions de produccions i és en el manifest comunista on formula l'idea que l'història de la societat és l'història de la lluita de classes.

Marx formulava el materialisme històric és a dir explicarà l'història a partir de la relació dialèctica entre forces productores i relacions de producció, així per Marx l'evolució de l'història seria la següent:

- comunisme primitiu, perquè no existia la propietat privada, societat recol·lectora i caçadora.
- estats antics, coincidiria amb una societat esclavista.

- feudalisme, es caracteritzaria per la relació de vassallatge
- lliberal–burguesa, societat capitalista.
- socialisme, a través de la dictadura del proletariat arribarà un dia que podria acabar amb les classes socials i per tant s'arribaria a la fi de l'història amb la societat comunista.

Aquesta és la visió de l'història simplificada que tenien els marxistes.

Un dels plantejaments bàsics del pensament de Marx és que l'important no són els rendes sinó la posició dels mitjans de producció, perquè la possessió d'aquest mitjàs generava la plusvalua o plustreball, és a dir, la diferència entre els beneficis del que produeix un obrer i el seu sou.

**M. Bakunin**, (1814–1876) fill d'un aristòcrata rus, això li va permetre rebre una educació molt acurada i va estudiar a diversos estats europeus, durant la seva època d'estudiant residí a París, on també va rebre l'influència de Hegel, dels socialistes utòpics, durant aquest període de formació el pensament del jove Bakunin es va radicalitzar fins al punt que participa molt activament a les revolucions democràtiques de 1848, durant aquestes revolucions demostrarà que li agrada molt viatjar, comença l'any a París, després Praga, Desre (Prússia) i cap allà al 1849 va ser detingut per les tropes del exercit de Prússia, jutjat i condemnat a mort, però no es executat ja que el Govern rus reclama la seva extradició, entre 1849 i 1856, Bakunin resideix a la presó de Sant Petersburg, després d'aquest període el Govern rus decideix deportar-lo a Sibèria on estava condemnat a treballs forçats, fugir i travessa tota Sibèria fins arriba a Japó i d'aquí als Estats Units i finalment acaba a Londres on a 1864 marxa a Nàpols i a 1867 a Ginebra, entre 1864–67 quan desenvolupa les bases ideològiques i organitzatives del anarquisme sobretot en dos llibres la fraternitat internacional revolucionària i el catecisme revolucionari de 1866, l'ideari que defensaven era que renunciava al nacionalisme com element revolucionari perquè es considerava internacionalista, en aquest llibre defensava la destrucció de totes les institucions estatals, religioses i familiars, una destrucció que permetria crear una nova societat fonamentada en el racionalisme, la justícia social, l'ateisme i en un principi bàsic per Bakunin l'**igualitarisme extrem**, tot i que afirmava que ell no era comunista s'identificava com **colectivista**, en aquesta nova societat no existiria ni la propietat privada, ni la herència, ni tan sols les famílies, defensava l'amor lliure, era partidari d'una revolució social que destruís tots els estats mentre que la seva nova societat estaria integrada per cooperatives federades, les unes amb les altres, una vegada formulada aquesta ideologia comença a estar envoltat per un grup de seguidors fonamentalment francesos com Elise i Elie Reclus, per italians com Giuseppe Faunelli, suïssos com Guillaume o per russos com Jukovsky.

Bakunin i els seus seguidors pensaven que per difondre la seva ideologia necessitaven controlar una organització de implantació internacional, per això intentaran controlar una organització pacifista la lliga de la Pau que havia creat Victor Hugo, com que no pot controlar-la decideix crear la seva pròpia organització l'aliança per la democràcia socialista i una vegada creada al 1866 sol·licita l'ingrés a l'AIT i li deneguen perquè aquesta associació no era un sindicat, però aquesta negativa es ràpidament solucionada per Bakunin que decideix dissoldre l'aliança i introduir els seus integrants de manera individual a la Federació Regional Suïssa de l'AIT, a partir d'aquest moment comencen les disputes entre Marx i Bakunin, unes disputes que es centren en motius tàctics i després dels fets de la Comuna de París les discrepàncies tàctiques es convertiren en discrepàncies estratègiques, en dos projectes revolucionaris diferents, Marx va impulsar l'expulsió dels bakuninistes perquè pensava que l'ideari de Bakunin no podia arrelar entre el moviment obrer europeu però s'equivocava, les principals tesis de Bakunin eren fàcilment assimilables per una gran part de l'obrerisme europeu de finals del segle XIX i principis del segle XX, les principals idees de Bakunin eren l'**antiestatisme**, l'**anti–autoritarisme**, o sigui, se contraria a qualsevol tipus d'autoritat, **igualitarisme absolut** per tant aquestes idees es van entendre ràpidament a l'estat espanyol on gran part del moviment obrer organitzat era anarquista, a Itàlia, França, Suïssa, Bèlgica i Estats Units, per tant Marx expulsa als bakuninistes durant el Congrés de la Haya, però just després es reuneixen a St. Imier i decideixen crear l'internacional anti–autoritària (bakuninista) i a partir d'aquest moment i hauran dues organitzacions que tindran el mateix nom l'AIT marxista i l'AIT

bakuninista, els anarquistes a St. Imier aprovaren que els objectius del moviment obrer organitzat haurien de ser els següents:

- destrucció de tot poder polític organitzat,
- destrucció de l'estat, no acceptaven cap pacte fins assolir la revolució socials,
- contraris a qualsevol organització política revolucionària

després de la divisió de la internacional, la primera de les dos organitzacions que entra en crisi és la branca marxista, que es dissol a 1876 al Congrés de Philadelpi, en canvi la branca bakuninista perdura fins 1881 amb la Conferència de Londres on les tesis de Bakuni comencen a ser desplaçades per l'ideologia dels dos principals teòrics de l'anarco-comunisme que són: Kopotkin, E. Malatesta (Itàlia), es diferenciaven en que Bakuni com a mínim estava d'acord amb que els anarquistes s'organitzessin en sindicats revolucionaris (a Espanya CNT) però els anarco-comunistes no estaven d'acord amb la lluita sindical ni tant sols amb la revolucionària i eren partidaris dels grups d'afinitats que s'unien amb una finalitat destruir els sistemes capitalistes a través de la propaganda pel fet o acció terrorista i a partir d'aquest moment (1881) començaren els atemptats anarquistes per tota Europa i l'estat espanyol no va ser una excepció, sobretot a Barcelona a partir de 1892.

L'AIT marxista i bakuninista va desaparèixer sobretot per tres factors:

- la disputa ideològica entre Marx i Bakuni, que s'accentua després de la Comuna de París,
- l'ilegalització de l'AIT després de la Comuna de París,
- la crisi econòmica de fi de segle portar a la radicalització dels revolucionaris.

HISTORIA ( I ) – 14